

ΕΜΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ

1040

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1040

B.Y.

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Κ. Α. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

AΘΗΝΑΙ

1922

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

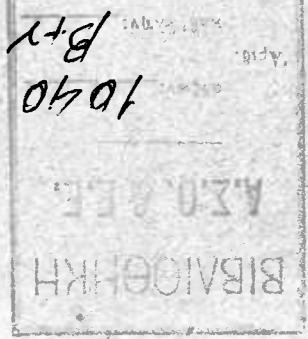
Α.Σ.Ο. & Ε.Ε.

αριθμ.: 1040

Αριθ.

καθ: βλ.γν: 13+Y

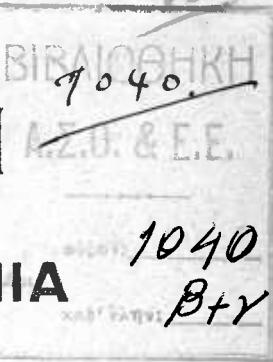

26

ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Κ. Α. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

1922

BIBLIOGRAPHY
AND TATHEΣ ΣΧΟΛΗΣ
DIKΩΝ & EMLΙΟΥ

ΤΩΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ ΗΜΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΙ

κ. ΑΝΔΡΕΑ Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ

ΟΙ ΓΡΑΨΑΝΤΕΣ

ИТИНОК КОМПАНИЯ ЗАБЕЗПЕЧУЮЩАЯ

АНДРЕАДА М. АНДРЕАДА

ОГЛАВЛЕНИЕ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

‘Ο καθηγητής τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας, κατ’ ἔτος,
ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς τακτικὰς παραδόσεις, παραδί-
δει μαθήματά τινα περὶ ἐπικαὶρων θεμάτων ποικιλόν-
των ἐνιαυσίως.

Νομίζομεν δτι παρέχομεν ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς συνα-
δέλφους μας, ὃν τινες διὰ τὸν ἥτη τὸν ἄλλον λόγον
δὲν παρηκολούμησαν τὰ μαθήματα ταῦτα ἢ ἐλλιπεῖς ἔ-
λαβον σημειώσεις, δημοσιεύοντες κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ
κ. καθηγητοῦ τὰς ἡμετέρας σημειώσεις.

Ἐννοεῖται δτι ἡ χρησιμότης τοῦ δημοσιεύματος τού-
του θὰ περιορισθῇ εἰς τοὺς μῆνας, καθ’ οὓς ὁ κ. καθη-
γητής θὰ ἔξετάζῃ ἐπὶ τῶν εἰδικῶν τούτων παραδόσεων.

Ἐλπίζομεν, δτι τὸ δημοσίευμα τοῦτο θέλει τύχει εύ-
μενοῦς κρίσεως παρὰ τῶν κ. κ. συναδέλφων οἵας ἔτυχε
καὶ παρὰ τοῦ κ. καθηγητοῦ.

ΑΓΓ. ΤΣΙΤΣΕΚΑΗΣ
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ

•Χ. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ
Σ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

BIBLIΟΘΗΚΗ
ΑΙΓΑΙΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Εἰς τὸν ἔρευνητὴν τῆς σημερινῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν διαφόρων κρατῶν τίθεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ ζήτημα, τί ἐκστισεν δ παγκόσμιος πόλεμος. Ὑπάρχουσι δύο τρόποι νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου· δ εἰς συνίσταται εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῶν ἀμέσων δαπανῶν δηλ. νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ βάρος τὸ δόπιον προέκυψε διὰ τὸ δημόσιον ταμεῖον. Δύναται διμος νὰ ἔξετασθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ εὐδύτερον, τουτέστι νὰ εὑρωμεν ποῖαι εἶναι αἱ ἔμμεσοι δαπάναι τοῦ πολέμου, δηλ. διὰ μόνον νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ βάρος τὸ δόπιον προέκυψε διὰ τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἢλλα τί ἐκστισεν ἐν γένει εἰς τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν δ πόλεμος διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῆς παραγωγῆς. Ἀπὸ ἀπόψεως Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τρία εἶναι τὰ κυριώτερα κονδύλια. *Πρῶτον* ἡ κεφαλαιοποιημένη ἀξία τῶν ἀνθρωπίνων βίων δηλ. τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρχεων. *Δεύτερον*. Αἱ θετικαὶ ἀπώλειαι τῶν περιουσιῶν. *Τρίτον* καὶ σπουδαιότερον ἡ ἀπώλεια ἡ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς παραγωγῆς ἐπελθοῦσα. Ἐννοοῦμεν δηλαδὴ τὸν πλούτον δ δοπιοῖς ἥθελε παραχθῆ ἐὰν δ πόλεμος δὲν ἐγένετο. Ὁταν ἀκούωμεν νὰ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀξίας τῶν φονευθέντων ἡ ἀποθανόντων κατὰ τὸν πόλεμον, δέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὅψει, διὰ δ πόλεμος πλὴν τῆς ἀπωλείας ἔκεινων, οὔτενες ἔξέλιπον εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, συνεπιφέρει καὶ αὐξῆσιν τῆς θνητιμότητος τῶν ἀστικῶν τάξεων, καθ' ὅσον οἱ πόλεμοι φέρουν ἐπιδημίας, ἐπέρχεται δὲ καὶ αὐξῆσις τῆς θνητιμότητος ἐκ τῶν δεινῶν, τὰ δόπια ὡς ἐκ τοῦ πολέμου ὑποφέρει ἡ κοινωνία (ἔλλειψις τροφῶν, ψυχικοὶ ἀλονισμοὶ κλπ. κλπ.). Τέλος διὰ νὰ ἔχωμεν πλήρη εἰκόνα δέον νὰ ὑπολογίσωμεν καὶ τὸ *lucrum cessans*, διότι προλαμβάνονται καὶ ἐλαττοῦνται διὰ τοῦ πολέμου αἱ γεννήσεις. Ἐρωτᾶται : Δυνάμεθα

νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς ἀπωλείας ταύτας εἰς χρῆμα; Ναὶ, διὰ τῆς λεγομένης μεθόδου τῆς κεφαλαιοποιήσεως. "Ο, τι πράττομεν διὰ τὴν κεφαλαιοποίησιν ἐνὸς κτήματος ἐκ σταφίδος π.χ., τὸ αὐτὸ δὰ πράξωμεν καὶ ἐνταῦθα. Τί ἀπαιτεῖται διὰ τὸν ὑπολογισμὸν μιᾶς σταφιδαμπέλου; Κατὰ πρῶτον θὰ ὑπολογίσωμεν τί ἔκστισε τὸ ἔδαφος, ἐπειτα πόσαι εἶναι αἱ δαπάναι τῆς ἐμφυτεύσεως τῆς καλλιεργείας κλπ., μέχρις διον τὸ κτῆμα παραγάγῃ καρπούς. "Ἐπειτα θὰ ὑπολογίσωμεν τὸ καθαρὸν εἰσόδημα τῆς ἀμπέλου" τρίτον πόσα ἔτη ζῆ η ἄμπελος. Οὕτω καὶ διὰ τὸν ἀνθρώπον· θὰ ὑπολογίσωμεν α')." τί ἔκστισεν ή ἀνατροφή του καὶ ή μόρφωσίς του. β')." θὰ προσθέσωμεν δ, τι παράγει κατ' ἔτος δ ἀνθρώπος διὰ τὸν ἔθνικὸν πλοῦτον δηλ. κατὰ τί τὸ προϊὸν τῆς παραγωγῆς του ὑπερβάλλει τὸ ποσὸν δ.τερο καταναλίσκει. Καὶ τέλος ἐπὶ πόσα ἔτη ζῆ ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς η μᾶλλον ἐπὶ πόσα ἔτη ἐργάζεται. "Ως εἶναι προφανὲς δ ὑπολογισμὸς οὗτος εἶναι λίαν δύσκολος, ἐν τούτοις ἔχει γίνει κατὰ τὸ μᾶλλον η ἡπτον ἐπιτυχῶς. Τὰς στατιστικὰς ταύτας ἔχοησιμοποίησαν αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐισαρεῖαι ζωῆς (αἱ ἐταιρεῖαι αὗται ἔλαβον ὑπαρξῖν κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐν Ὀλλανδίᾳ καὶ ἔσχον μεγάλην ἐπιτυχίαν). "Υπελογίζετο ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων δι τοῦ δέσος δρος τῆς ἀξίας ἐκάστου ἀνθρώπου κατὰ τὸ 1910 η το 24,000 φράγκα διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, 21,000 φράγκα διὰ τὴν Ἄγγλιαν, 17,000 φράγκα διὰ τὴν Γερμανίαν, 15,000 φράγκα διὰ τὴν Γαλλίαν, 14,000 διὰ τὴν Αὐστρίαν, καὶ 10,000 φράγκα διὰ τὴν Ρωσίαν. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸ πρῶτον κονδύλιον. "Ο ὑπολογισμὸς τοῦ μὴ παραχθέντος πλούτου εἶναι καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ μᾶλλον η ἡ τον ἀβέβαιος. "Αλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ β' κονδυλίου (θετικαὶ ἀπώλειαι περιουσιῶν) δ ὑπολογισμὸς δὲν εἶναι δοσον ἀσφαλῆς φαίνεται. Διὰ ταῦτα οἱ πλεῖστοι ἐπιστήμονες περιορίζονται εἰς τὰς ἀμέσους δαπάνας τοῦ πολέμου. Αὗται ὑποδιαιροῦνται πρῶτον εἰς τὰς προπολεμικάς, αἵτινες εἶναι αἱ δαπάναι τῆς κινητοποιήσεως; ἀνερχόμεναι εἰς πολλὰ ἐκατομμύρια, καὶ δεύτερον εἰς τὰς κυρίως πολεμικὰς δαπάνας, αἵτινες δύνανται νὰ ενέρθουν χονδρικῶς, ἐὰν παραβάλλωμεν τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν κρατῶν κατὰ τὰ ἔτη τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς προπολεμικούς. Πλὴν δομῶς αὐτῶν ἔχομεν καὶ τὰς μεταπολεμικὰς δαπάνας, καὶ

είναι αὗται: α'.) αἱ δαπάναι τῆς ἀποστρατεύσεως. β'.) αἱ δαπάναι συντάξεων διὰ τὰς οἰκογενείας τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων καὶ διὰ τοὺς ἀναπήρους. γ'.) αἱ δαπάναι τῶν ὑλικῶν ἐκ τοῦ πολέμου παθόντων, ὥ; λ. χ. παρ' ἡμῖν προκειμένου περὶ τῶν θυμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Αἱ δαπάναι αὗται είναι μέγισται ἵδια ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἀνέρχονται ἐφέτος μόνον εἰς 12 δισεκατομμύρια. δ'.) τὸ σπουδαιότερον κονδύλιον τὸ διποῖον βαρύνει μόνον τοὺς ἡτηθέντας, τουτέστι τὸ κονδύλιον τῶν ἀποζημιώσεων.

³Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐγένοντο διάφοροι ὑπολογισμοί τῶν δα-
πανῶν τοῦ πολέμου. Οἱ σπουδαιότεροι ἔξι ὅλων ἐγένοντο ὑπὸ τῶν
⁴Ἀμερικανῶν, οἵτινες ἡσαν πλέον ἀμερόληπτοι καὶ ἔξήτασαν ἀντι-
κειμενικώτερον τὰ πράγματα.

Ούτω ἔχομεν στατιστικὴν συνταχθεῖσαν τῷ 1919 (Ιούνιος) παρὰ τοῦ καθηγητοῦ E. L. Bogart τοῦ Πανεπιστημίου Illinois τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (ἄν καὶ λεπτομέρεια τῆς στατιστικῆς ταύτης ὑπόκεινται εἰς περαιτέρῳ ἔξαρχοβιώσιν, ἐν τούτοις αὕτη δὲν στιρεύεται σημασίᾳ).

•Ο πίνακ οὗτος ἔχει ω; ἐξῆς :

**Τέ ἐστοίχεσεν ὁ Παγκόσμιος πόλεμος
ἀμέσως ἢ ἐμμέσως
εἰς ἔκχομμαντρεα φράγκων χρυσῶν.**

Καθαρῶς πολεμικαὶ δαπάναι ἔκατ. 969.177

Κεφαλαιοποιημένη ἀξία ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Στρατιωτῶν » 174.467
Πολιτῶν » 174.467

• Απώλεια περιουσίας.

Κατὰ ξηράν	»	155.752
Κατὰ θάλασσαν (πλοῖα καὶ φορτία)	»	35.360
Απώλεια παραγωγῆς	»	234.000
Περίθαλψις παθόντων.	»	5.200
Απώλειαι ουδετέρων	»	9.100

Τὸ δλον ἔκατ. φρ. 1.757.563

Αἱ καθαρῶς πολεμικαὶ δαπάναι πατὰ Χώρας.

Ηνωμέναι Πολιτεῖαι	»	117 651
Μ. Βρετανία	»	183.737
Λοιπὴ Βρετ. Αὐτοκρατορία	»	23.368
Γαλλία	»	126.426
Ρωσσία	»	117.488
*Ιταλία	»	64.552
Λοιπαὶ Χῶραι τῆς Ἀντάντ	»	20 612
Σύνολον πολεμικῶν δαπανῶν τῆς Ἀντάντ :	»	653.834
Γερμανία.	»	196.430
Αὐστρογερμανία	»	107.238
Τουρκία καὶ Βούλγαρία	»	11.675
Σύνολον πολεμ. δαπανῶν Κεντρ. Δυνάμεων	»	315 343
Σύνολον καθαρῶν πολεμικῶν δαπανῶν ἐκ. φρ. χρ.	»	969.177

Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ πίνακος τοῦ κ. Bogart.

λον) Είς τὴν κεφαλαιουποιημένην ἀξίαν τῶν ἀνθρωπίνων βίων περιλαμβάνονται καὶ τὰ θύματα τῆς γοίπατης⁽¹⁾.

2ον) "Οσον κολοσσιαῖον καὶ ἀν εἶναι τὸ ποσὸν τοῦ πίνακος τοῦ κ. Bogart εἶναι κατώτερον τῆς ἀκριβείας· καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους.

Πρωτοτόνος ἀν κρίνη τις ἐκ τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἐκδόσεως τοῦ πίνακος (Ιούνιος 1919), δ. κ. Bogart συνέταξε τὸν πίνακα κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 1919. Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ πολεμικαὶ δαπάναι ἔξη- κοιλούθησαν καθ⁺ ὅλον τὸ ἔτος 1919, διότι καὶ ᾧ μνωτέρω εἴ- πομεν εἰς αὐτὰς συγκαταλέγονται καὶ αἱ δαπάναι τῆς ἀποστρα-

τεύσεως διαρκεσάσης καθ' ὅλον τὸ 1919. Ἐτεροὶ Ἀμερικανὸς συγγραφεὺς ὁ Σέλιγμαν γράψας δλίγους μῆνας μετὰ τὸν κ. Bogart εὑρίσκει πολὺ ἀνωτέρας πολεμικὰς δαπάνας. Ἐνῶ ὁ Bogart ὑπολογίζει ταύτας εἰς 969,177 ἑκατομ. ὁ Σέλιγμαν ὑπολογίζει 200,600 ἑκατομμύρ. περὶ πλέον ταύτας, ὥστε ἐντὸς μόνον ἐνὸς ἔξαμήνου περίπου, κατ' ἐπίφασιν εἰρηνικοῦ, αἱ δαπάναι ηὐξήθησαν κολοσσαίως. Ἐὰν μάλιστα σημειώσωμεν, ὅτι πολλὰ ἐθνη ἀναγκάζονται νὰ κρατοῦν στρατοὺς διὰ λόγους ἀπορρέοντας ἐκ τοῦ πολέμου θὰ συμπεράνωμεν, ὅτι αὗται εἶναι πολὺ ἀιώτεραι καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπολογίσμοὺς τοῦ Σέλιγμαν.

Δεύτερον ὁ Bogart δὲν λαμβάνει ὑπὸ δψει τὰς δαπάνας τῶν οὐδετέρων. Ἡ συμπερίληψις τούτων ἐκ πρώτης δψεως ωαίνεται παραδοξολογία ἐν τούτοις εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ πόλεμος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν τῶν οὐδετέρων. Ἐν πρώτοις διότι οἱ γειτνιάζοντες πρὸς τοὺς ἐμπολέμους ἀναγκάζονται νὰ προβῶσιν εἰς κινητοποιήσεις στρατιωτικὰς καὶ ὀχυρώσεις μὲ τὰς δποίας ἐπιβαρύνουν τοὺς προϋπολογισμούς των. Ὁ ἀμερικανὸς συγγραφεὺς Gottlieb, δστις ἐδημοσίευσε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1920 βιβλίον ἐπιγραφόμενον «περὶ τῆς μεταπολεμικῆς δημοσίας οἰκονομίας», ὑπολογίζει, ὅτι κρτὰ τὸν πόλεμον ἡ Ὀλλανδία ἐδαπάνησ 3 δισεκατομμύρια φράγκα διὰ πολεμικὰς δαπάνας, ἡ δὲ Ἑλβετία 1200 ἑκατομ. φράγ·ων. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἡμεῖς ὅτε ἀκόμη εἰμεθα οὐδέτεροι δὲν ὑπεβλήθημεν εἰς βαρυτάτας δαπάνας λόγῳ τῆς ἐπιστρατεύσεως τοῦ 1915—1916, τῆς ἐγέρσεως ὀχυρωματικῶν ἔργων κ.λ.π.; Ὅπελογίσθη ὅτι αἱ ἡμέτεραι στρατιωτικαὶ δαπάναι ἀνῆλθον κατὰ τῷ 1915—1916 εἰς τὰ 2)3 τῶν δαπανῶν τῶν ἐτῶν καθ' ἄ εἰμεθα πράγματι ἐμπόλεμοι, διότι κατὰ τὰ ἐτη ἐκεῖναν ἐδαπανήθησαν 571 ἑκατομ. Δραχμ. ἐνῶ ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου μέχρι τῆς συνάψεως τῆς ἀνακωγῆς ἐδαπανήσαμεν 867 ἑκατομ. δραχμῶν. Θὰ ἐπρεπε ἵσως διὰ νὰ εἰμεθα ἀκριβεῖς εἰς τὰς δαπάνας τῶν ἐτῶν 1917—8 νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰς δαπάνας τοῦ δπλισμοῦ, τὸν δποῖον μᾶς παρέσχον οἱ Σύμμαχοι. Πάντως ἐὰν προσθέσωμεν καὶ τοῦτο αἱ δαπάναι τῆς ἐπιστρατεύσεως τοῦ 1915—1916 εἶναι ἀν Ṅχι ἵσαι

ποὸς τὰ 2)3 ἀνώτεραι ὅμως τοῦ 1)2 τῶν ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου μέχρι τῆς συνάψεως τῆς ἀνακωχῆς δαπανῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν δαπανῶν, ἃς ἐπέβαλεν ἡ γειτνίασις αὐτῇ τῶν οὐδετέρων πρὸς τοὺς ἐμπολέμους, ὁ πόλεμος ηὔξησε τὰς δαπάνας ὅλων τῶν οὐδετέρων, διότι ἐπέφερε μεγάλην ἀνατίμησιν καὶ μεγάλην σπάνιν ὅλων τῶν ἐπιτηδείων. Καὶ τοῦτο ἔνεκα τῆς δυσκολίας, ἥτις ὑπῆρχεν εἰς τὴν συγκοινωνίαν, ἔνεκα τῶν τορπιλισμῶν κλπ. Ὡς ἐκ τούτου τὰ οὐδέτερα Κράτη ἡναγκάσθησαν νὰ αὐξήσουν τὰς δαπάνας των, ἡναγκάσθησαν ἀκόμη νὰ αὐξήσουν τοὺς μισθοὺς τῶν δημιούρων ὑπαλλήλων των ὑπὸ μισθοῦν ἐπιδομάτων πολέμου. Ὑπῆρξαν περιστάσεις κατὰ τὰς δοπιαὶς τὰ οὐδέτερα Κράτη ἡναγκάσθησαν νὰ ἀναλάβουν τὸν ἐπισιτισμὸν τῆς χώρας των, ἀπὸ τὸν ὄποιον ἔξημιώθησαν παρὰ πολὺ π. χ. ἡναγκάσθησαν νὰ ἀγοράσουν σῖτον ἀκριβά, τὸν ὄποιον ἐπώλουν εὐθυνότερα. Διὰ τοῦτο εἰς δόλα τὰ οὐδέτερα Κράτη ηὔξησεν ἡ φορολογία καὶ τὸ Δημόσιον χρέος. Ὁ Γοτιλλὲβ δίδει τοὺς ἔξης ἐνδιαφέροντας πίνακας:

Τὸ Δημόσιὸν χρέος τῆς Ἐλβετίας ηὔξησε κατὰ 1200 %
» » » Νορβηγίας » » 154 %
» » » Σούηδίας » » 146 %
» » » Ὀλλανδίας » » 109 %

Ἄκονύμεν συνεχῶς δτὶ ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη (Πολιτικὴ καὶ Δημοσία οἰκονομία) ἔχειων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, καὶ τοῦτο, διότι ἡ μὲν Πολιτικὴ Οἰκονομία δὲν προειδεῖ φαινόμενα λαβόντα χώραν κατὰ τὸν πόλεμον, ἡ δὲ Δημοσία οἰκονομία δὲν προέβλεψε τὴν οἰκονομικὴν καταβαρθωσιν τῶν κρατῶν. Ὁ κ. ὅμως Ἀνδρεάδης φρονεῖ, δτὶ οὐδεμίᾳ τῶν οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν ἔχειων κατὰ μέρος τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Πολιτ. Οἰκονομίας εἰς τὸν ἀριθμὸν καθηγητὴν περιορίζεται εἰς τὴν Δημοσίαν εἰκονομίαν παρατηρῶν, δτὶ ὑπῆρξαν συγγραφεῖς οἱ ὄποιοι εἶχον προβλέψει τὰς ὑπερόγκους δαπάνας τοῦ πολέμου. Ὁ Block, δστις συνέγραψε τῷ 1897 σύγγραμμα «περὶ τοῦ συγχρόνου πολέμου», τὸ δποῖον τόσου συνεκίνησε τὸν Τσάρον Νικόλαον, ὥστε ὅμησεν αὐτὸν νὰ συγκαλέσῃ τὴν πρώτην ἐν Χάγη εἰρηνικὴν διάσκεψιν, προέβλεψεν δτὶ ἡ σύγκρουσις τῶν

πέντε ή πειρωτικῶν μεγάλων Δυνάμεων θὰ προϋπέθετε δαπάνην ἔνιασίαν 43 δισεκατομμύρια. Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι ἀνεδημο- σιεύθησαν ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων. Ἐὰν λάβωμεν ὅπ' ὅψει τοὺς ἀριθμοὺς τευ Block παρατηροῦμεν, διτὶ δὲν ἀπεῖχε πολὺ τῆς ἀλη- θείας διότι πρῶτον ὁ Block ὀρίζεν αὐτὰ τὰ 43 δισεκατομμύρια ὡς ἐν πινίπτυμ. Δεύτερον ὁ Block ὑπέθεσεν διτὶ θὰ συμμετεῖ- χον τοῦ πολέμου 5 Εὐρωπαϊκὰ κράτη ἐνῷ συμμετέσχον 25 συμπε- φιλαμβανομένης καὶ τῆς Κίνας. Τρίτον ὁ Block ἔγραφε τὸ 1897, ἀπὸ δὲ τοῦ 1897 μέχρι τοῦ 1914 εἰς διάστημα δηλαδὴ 17 ἑτῶν ἐγένοντο πάμπολαι ἀνακαλύψεις, αἵτινες ηὔξησαν τὰ στρατιωτικὰ ἔξοδα τῶν κρατῶν, ὡς λ. χ. αἱ ναυτικαὶ ἀνακαλύψεις, αἵτινες ἐπέ- τρεψαν τὴν κατασκευὴν τῶν ντρένωτ καὶ ὑπεροντρένωτ, τῶν πλω- τῶν αὐτῶν φρουρίων κλπ. Ἀφ' ἔτερου αἱ τιμαὶ τῶν πραγμάτων ηὔξησαν ἀπὸ τοῦ 1897 καταπληκτικῶς. Ὑπελογίσθη διτὶ τὰ 43 δισεκατομμύρια τοῦ 1897 ἵσοδυναμοῦσι μὲ 52 δισεκατομμύρια τοῦ 1914. Τέταρτον ὁ Block ὑπέθεσεν διτὶ θὰ διήρκει 1 ἔτος δ- πολέμος, ἐνῷ διήρκεσε 4 ἔτη καὶ 4 μῆνας, συνέβη δὲ καὶ τοῦτο, διτὶ ἐφ' ὅσον προέβαινον τὰ ἔτη, ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξανον καὶ τὰ ἔξοδα. Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τελευταίου τούτου ἔστωσαν οἱ κατω- τέρω πίνακες τοῦ Σέλιγμαν, οἵτινες ἀντιρροσωπεύουσι τὰς δημο- σίας δαπάνας τῶν κρατῶν ὑπολογισμένας εἰς δολλάρια.

Τὸ 1ον ἔτος 1914 ἡ Ἀγγλία ἔδαπάνα 9 1/2 ἔ·. καὶ θ' ἡμέραν δολ. 1.

»	»	1918	»	33 3/4	»	»	»
»	»	1914 ἡ Γαλλία	»	8 1/2	»	»	»
»	»	1918	»	32 2/3	»	»	»
»	»	1914 ἡ Γερμανία	»	13 3/10	»	»	»
»	»	1918	»	34 5/10	»	»	»
»	»	1914 ἡ Ἰταλία	»	4 4/10	»	»	»
»	»	1918	»	10 4/10	»	»	»
»	»	1914 ἡ Ρωσσία	»	5 4/5	»	»	»
»	»	1918	»	47	»	»	»
»	»	1914 ἡ Αὐστρία	»	6 1/5	»	»	»
»	»	1914	»	12 3/10	»	»	»

1. Τουςέστι 2.000 δολλαρ. κατὰ δευτερόλεπτον.

2. Σημειωτέον διτὶ κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἔτῶν 1914–1918 ηὔξησαν ἀκόμη πνιγισσότεαν τὰ ἔξοδα τῆς Ρωσσίας, κατόπιν δὲ τῆς συνάψεως τῆς χωριστῆς συιθήκης ἡ λιατιώθησαν.

“Οταν ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἐδαπάνων 8 ἑκατομ. δοllάρια ἡμερησίως, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1917 12 ἑκατομ. δοllάρ. ἡμερησίως, τὸ δὲ 1918 64 ἑκατομ. δοllάρια ἡμερησίως.

Καὶ ταῦτα ὅσον ἀφορᾶ τὰ οἰκονομικὰ τῶν κρατῶν κατὰ τὸν πόλεμον. Νῦν θέλομεν ἀποδείξει, διτὶ καὶ τὰ μεταπολεμικὰ οἰκονομικὰ τῶν Κρατῶν ἔχουσι κακῶς. Πρός ἀπόδειξιν τούτον ἔστω ὁ πίναξ τῶν δημοσίων χρεῶν τῆς Εὐρώπης δημοσιευθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Φαρμακίδη ἐπὶ τῇ βάσει στατιστικῶν συγκεντρωθεισῶν διὰ τὴν διεθνῆ οἰκονομικὴν διάσκεψιν τῶν Βρυξελλῶν. Οὕτω κατὰ τὸν πίνακα :

ΠΙΝΑΞ

Χᾶραι	Νομισματ. μον.	Χρέος έτ. 1913	Χρέος έτ. 1920
·Ηνωμ. Πολ.	Δοllάρια	1.028	25.484
·Ιαπωνία	Γέν	2.720	3.527
·Αγγλία	Λίρα	706	7.882
Γαλλία	Φράγκον	33.637	219.388
·Ιταλία	Λιρέττα	15.281	78.108
Βέλγιον	Φράγκα	4.627	19.592
·Ελλάς	Δραχμαὶ	1.217	3.236
Γερμανία	Μόρκον	5.158	197.000
·Ελβετία	Φράγκον	1.710	3.700
·Ισπανία	Πετσέτα	9.563	12.013
·Ολλανδία	Φιορίνι	1.162	2.764
Σουηδία	Κορῶνα	649	1.567

* Επιτός τοῦ πίνακος τούτου ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν Οἰκονομο-

1. Ἐκτὸς τοῦ ἐλλείματος τῇ; χρήσεως 1920 - 1921 καὶ τοῦ λογαριασμοῦ νῦν Συμμάχων διὰ τὰς πολεμικὰς πρωμηθείας.

5. Ἡ αὐξησις ὁρείλεται κατὰ μέρος εἰς δάνεια τῇ; Ομοσπονδίας διὰ τοὺς οιδηροδόκους.

λόγον 'Αθηνῶν τῆς 7ης Φεβρουαρίου 1922 ὁ ἐν τῇ ἑτομένῃ στήλῃ παρατιθέμενος πίνακες.'

1. Ἐνδιαιφέρουσαν στατιστικὴν ἔξεπόνησε τελευταῖς καὶ ἡ «Νασιονάλ Σίτι Μπάνκ» τῆς Νέας Υόρκης. Περιλαμβάνονται εἰς αὐτὴν τὰ 25 κυριώτερα κράτη τῆς γῆς, ἀναθιβίζεται δὲ τὸ σύνολον τοῦ δημοσίου χρέους των εἰς πλέον τῶν 95,500,000,000 λιρῶν στερλινῶν. Τὸ σύνολον τοῦ αὐτοῦ χρέους δὲν ἔτεροβιανε κατὰ τὸ 1913 τὰ 10,800,000,000 λιρῶν. Δηλαδή, ἐννεαπλασιάσθη σχεδόν εἰς διάστημα 8 ἔτῶν.

* Ιδοὺ οὖτε συγκριτικὸς πίνακες τῶν δημοσίων χρεῶν ἐνὸς ἐκάστου κράτους πρὸς καὶ μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

	<i>Εἰς ἐκατ. λιρῶν στερλ.</i>	
	<i>1913</i>	<i>1921</i>
Γερμανία	279 5	17,750
Ἐλεύθεραι γερ. πολιτεῖαι	963,85	2,975
Ηνωμ. Πολιτεῖαι	256 75	5,980 5
Ἀγγλία	871 5	8,477 5
Γαλλία	1,525,5	12,750
Βραζιλία		114
Βέλγιον	180,5	1,167 5
Ολλανδία	115 5	261,5
Ἐλβετία	5,75	92 5
Ιταλία	755,25	4,662
Αὐστρία	503 3	3,958 35
Τσεχοσλοβακία	—	2,283,75
Ούγγαρια	433,75	3,550
Πολωνία		17,500
Ρωσία	1,134 5	5,693,5
Ρουμανία	79,25	1,317 5
Βουλγαρία	33 75	358
Ἐλλάς	51,5	203
Τοιρόκια	169	577,5
Ίσπανία	453 5	538,75
Καναδᾶς	120 75	585
Αὐστροαλία	20,75	489
Νέα Ζηλανδία	109 5	244 5
Βερταν. Ινδίαι	368 75	565,75
Κίνα	242,5	471 5

* Υπολογίζοντες ἔνα μέσον τόκον ὅ 0,0, εὑρίσκομεν διτ τὸ σύνολον τῶν τόκων τοὺς ὄποιοὺς δρείλουν νὰ καταβάλλουν τὰ κυριώτερα Κράτη τοῦ κόσμου πρὸς ἀλληλα ἐτήσιως ἀνάρχεται σήμερον εἰς 4,770,000,000 λιρῶν, ἀτέναντι 533,000 000 λιρῶν τὰς ὄποιας ὡρειλον νὰ καταβίλλουν σὲ συνόλῳ φῶς τόκους κατὰ τὸ 1913.

Τὰ χρέη τῶν διεκφόρων Κρατῶν.

Μόλις δημοσιευθεῖσα νέα Ἀμερικανική στατιστική ἐμφανίζει δια τὸ δημόσιον χρέος τῶν ἑκατὸν κυριωτέρων κρατῶν κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1921 ἀνήλθεν εἰς 382,634,000,000 δολαρία, ἔναντι 43,362,300,000 δολαρίων, ποσόν εἰς δὲ ἀνήρχετο κατὰ τὸ 1913.

Εἰδικώτερον ἡ στατιστικὴ ἔχει ὡς ἔξῆς :

Χῶρα	1913	1921
	<i>Δολαρία</i>	
Αὐγούστινη	742,000,000	758,000,000
Αὐστραλία	81,000,000	1,956,000,000
Αὐστραλιακὴ χῶραι	1,349,000,000	1,859,000,000
Αἴστρια	2,152,000,000	15,834,000,000
Βέλγιον	722,000,000	4,670,000,000
Βραζιλία	664,000,000	969,000,000
Βοηγαρία	135,000,000	1,432,000,000
Καναδᾶς	483,000,000	2,345,000,000
Κίνα	969,000,000	1,886,000,000
Τσεχοσλοβακία	—	9,135,000,000
Δανία	13,000,000	215,000,000
Αἴγυπτος	459,000,000	461,000,000
Φιλανδία	34,000,000	382,000,000
Γαλλία	6,346,000,000	51,000,000,000
Γερμανία	1,194,000,000	71,000,000,000
Γερμανικαὶ χῶραι	3,855,000,000	8,300,000,000
ΕΛΛΑΣ	207,000,000	812,000,000
Οὐγγαρία	1,731,000,000	14,200,000
Ιταλία	2,921,000,000	18,650,000,000
Ιαπωνία	1,242,000,000	1,713,000,000
Ολλανδία	462,000,000	1,046,000,000
Νέα Ζηλανδία	438,000,000	978,000,000
Νερβηγία	97,000,000	314,000,000
Πολωνία	—	69,000,000,000
Πορτογαλία	918,000,000	1,880,000,000
Ρουμανία	317,000,000	5,270,000,000
Ρωσσία	4,538,000,000	22,774,000,000
Ισπανία	1,814,000,000	2,335,000,000
Σουηδία	161,000,000	340,400,000
Ἐλβετία	23,000,000	370,000,000
Τουρκία	676,000,000	2,310,000,000
Αγγλία	3,486,000,000	37,910,000,000
Ην. Πολιτεῖαι	1,029,000,000	23,922,000,000
Οὐραγονάῃ	138,000,000	172,000,000

Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην, ἡ Εὐλαῖς εμφανίζεται ἔχονσα τὸ 1921 δημόσιων χρέους 812,000,000 δολλαρίων ἐναντὶ 207,000,000 τοῦ 1913.

Ο Ἀμερικανὸς Gottlieb, ὑπελόγισεν, (διὰ νὰ δώσῃ ἐναργεστέραν ἵδεαν τοῦ χρέους τῶν ἐμπολέμων) ὅτι μόνον μὲ τὰ ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων δαπανηθέντα νὰ ἥδυναντο νὰ ζήσουν 130.000.000 οἰκογένειαι, θὰ ἥδυναντο νὰ ἀνεγερθῶσιν 600 δημόσιαι ἔργα τῆς σπουδαιότητος τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ, θὰ ἥδυνατο νὰ κατασκευασθῇ δίκτυον σιδηροδρομικὸν 14 φοράς ἀνώτερον τοῦ δικτύου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Υπολογίζει ἐπίσης, ὅτι τὸ σύνολον τῶν χρεῶν τῶν ἐμπολέμων εἶναι 30 φοράς ἀνώτερον τοῦ συνόλου τοῦ μεταλλικοῦ ἀποθέματος τῆς οἰκουμενίης. Ταῦτα δοσον ἀφορᾶ τὰ χρέη τῶν ἐμπολέμων. Τὰ ποσὰ τὰ ἀναφερόμενα ἐν τῷ παρατιθεμένῳ πίνακι εἶναι ἐν μέρος μόνον τῶν ἔξοδων κατὰ τὸν πόλεμον. Όπως ἀντιληφθῶμεν τοῦτο καλλίτερον, ὁ κ. Ἀνδρεάδης προβαίνει εἰς τὰς ἔξῆς παρατηρήσεις: *Πρῶτον* ὁ πίνακις οὗτος εἶναι ἐλλιπῆς, καθ' ὅσον δίδει τὸ ὄνομαστικὸν σύνολον τῶν χρεῶν, χωρὶς νὰ διαχρίνῃ μετεικὺν ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ χρέους. *Εφ* ὅσον δημος ὑπάρχει ἐξωτερικὸν χρέος εἰς τὸ κράτος, τὸ χρέος τοῦτο μετατρεπόμενον εἰς τὸ ἔγχωριον νόμισμα θὰ ἀποδίδῃ σύνολον πολὺ μεγαλύτερον π. χ. τὸ δημόσιον χρέος τῆς Γαλλίας εἶναι 264 δισεκατομμύρια φράγκα, ἐκ τούτων ἡ Γαλλία ὀφείλει 35 δισεκατομμύρια εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀλλὰ μὲ τὴν τρέχουσαν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος, ἐάν ἡ Γαλλία ἥθελε νὰ πληρώσῃ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν ὑπὸ ἐτρεπετε νὰ καταβάλῃ 86 δισεκατομμύρια φράγκα. Τὸ αὐτὸ διὰ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ Ἰταλικὸν χρέος ἀνέρχεται εἰς 110 δισεκατομμύρια λιρέττας, ἀλλὰ 21 δισεκατομ. εἶνε χρέη ὀφειλόμενα εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἀντιπροσωπεύοντα 80 δισεκατομ. λιρέττας. *Δεύτερον* τὰ νικηθέντα κράτη ἀνέλαβον νὰ πληρώσωσι πολεμικὰς ἀποζημιώσεις. Πρὸς πληρωμὴν τούτων δέοντα συνάψυν δάνεια, ἀτινα ὅτα μῆχασιν τὸ σύνολον τοῦ παγκοσμίου δημοσίου χρέους κατὰ ποσὸν ἀγνωστὸν ἀκόμη. Οταν ἐτελείωσεν ὁ παγκόσμιος πόλεμος οἱ νικηταὶ ἤλπισαν πρὸς στιγμὴν, διει τὰ ἐπανορθώσουν τὰ οἰκονομικά των διὰ τῆς πληρωμῆς μονίμων ἀποζημιώσεων ὑπὸ τῆς Γερμανίας. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ

1918 ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ κ. Lloyd George ἐπηγγέλθη, διε τὴν Γερμανίαν θὰ πληρώσῃ 750 δισεκ. φράγκα χρυσοῦ. Ἐν ἔτος κατόπιν τῷ 1919 ὁ κ. Κλότζ, Ὅπου υψόδες τῶν Οἰκονομικῶν, ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Βουλήν, διε τὸ πολογίση τὰς ἀποζημιώσεις εἰς 550 δισεκατομ. φράγκα χρυσᾶ. Παρηχόντο τὰ ἔτη. Ἐπεκράτησεν ἡ σκέψις νὰ μὴ πληρωθῇ παρὰ μόνον μέρος τοῦ ποσοῦ ἐκείνου ὑπὸ τῆς Γερμανίας. Καὶ τῷ 1921 ὥρισθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἀποζημιώσεων εἰς 257 δισεκ. τὸ γερμανικὸν χρέος. Τέλος κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1921 περιωρίσθη δυνάμει τῆς συμφωνίας τοῦ Λονδίνου εἰς 132 δισεκατ. δηλαδὴ περιωρίσθη εἰς τὸ ἐλάχιστον. Δηλαδὴ οἱ Σύμμαχοι δὲν ζητοῦν νὰ ἀποζημιωθοῦν πλέον κατὰ τὸ σύνολον, ὅπως ἡ Γερμανία κατὰ τῷ 1870 (ὅτε ἡ Γαλλία ἐπλήρωσεν εἰς τὴν Γερμανίαν 5 δισεκατ. φράγκα) ἀλλὰ περιωρίσθησαν νὰ ζητήσουν 74 δισεκατ. φράγκα, ἄτινα ἀντιπροσωπεύουν τὴν κεφαλαιοποίησιν τῶν συντάξεων τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων καὶ παθόντων καὶ τὸ ὑπόλοιπον πιστὸν τῶν 58 δισεκατ. ἄτινα ἀντιπροσωπεύουν τὸ πιστὸν τῶν εἰδικῶν ζημιῶν, τὰς δοπίας ἐπέφερον οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸν Συμμάχους ὁπ. π. χ. εἰς τὴν Β. Γαλλίαν καὶ τὸ Βέλγιον.

Ἡδη διετυπώθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλον οἰκονομολόγου Keynes καὶ ἐπιεικέστερα ἔτι πρότασις· ν' ἀποσβεσθῶσι τὰ 74 δισεκατ. καὶ νὰ ὑποβιβασθῇ τὸ σύνολον τῶν ἀποζημιώσεων ἀπὸ 58 εἰς 30 δισεκατ. Βεβαίως τὸ πιστὸν δὲν εἶναι ὑιένυγκον κατ' ἔννιο, ἀλλὰ καθίσταται βαρύτατον λόγῳ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ μάρκου. Μέχρι τοῦδε ἡ Γερμανία ἔχει καταβάλει 6 δισεκατ. μάρκα χρυσᾶ ἐκ τῶν δοτίων τὰ περισσότερα εἰς εἰδος. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει συμφέρον τὰ καταβάλλη ἡ Γερμανία ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερα, διότι ἔχομεν νὰ λάβωμεν ἵκανα μὲν ἐκ τῆς Γερμανίας, πλείστα δ' ἐκ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς ἣν οἱ Σύμμαχοι ἔχουν δειχθῆ μέχρι σήμερον ἐπιεικέστατοι, χαρίσαντες ἡδη εἰς αὐτὴν 2 δισεκατομ. ἄτινα ὕφειλεν αὗτη εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ Βουλγαρία ὕφειλει νὰ πληρώσῃ ἰδίως μάλιστα διὰ τὰ θύματα τῆς Ἀνατολ. Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ὁ κ. Ἀνδρεάδης δὲν συμμερίζεται τὴν γνώμην τοῦ Κέλινς, διε τοι αἱ ἀποζημιώσεις δὲν πρέπει τει ν' ἀφοροῦν εἰς τὰς εἰδικὰς ζημιὰς ἢ προεκάλεσαν οἱ ἐπιπλέμοι. Τὸ συμπέρασμα ἔξ ὅλων

δσων είπομεν είναι, διτε είς τὸν πίνακα αὐτὸν δέον νὰ προστεθῇ τὸ κονδύλιον τῶν ἀποζημιώσεων.

Τελευταῖον παρατηροῦμεν ἔκεινο τὸ διοῖον καὶ ἀνωτέρῳ ἐλέχθη διτε εποιηματευόμεθα περὶ τῆς προπολεμικῆς καταστάσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. “Οταν παρεβάλλομεν τὰ χρέη τοῦ 1883 καὶ 1912 ἐδώσαμεν καὶ τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῶν χρεωγράφων παρατηρήσαντες, διτε ἡ τιμὴ αὗτη ἥτο κάτω τοῦ ἀρτίου. Τοῦτο δικριβῶς παρατηροῦμεν προκειμένου καὶ περὶ τῆς σημερινῆς τιμῆς τῶν χρεωγράφων τῶν διαφόρων κρατῶν. Πάντα εἶναι κάτω τοῦ ἀρτίου. Δύναται κανεὶς νὰ βεβαιώσῃ, διτε διὰ μερικὰ δάνεια παρατηρεῖται ἀληθῆς καταβαράθρωσις, τοῦνταντίον δι^τ ἄλλα τινὰ παρατηρεῖται ἀπλῆ πιῶσις. Οὕτω τὸ ἀγγλικὸν πάγιον τῷ 1912 ἐτιμᾶτο 74, κατὰ τοὺς τελευταίους ὑπολογισμοὺς τιμᾶται 50. Τὸ γαλλικὸν πρὸς 3 % τῷ 1912 ἐτιμᾶτο 86.15, κατὰ τοὺς τελευταίους ὑπολογισμοὺς τιμᾶται 56.45 (Φεβρουάριος 1922).

Ωστε παρατηροῦμεν διτε τὰ δάνεια ἔπεσαν κατὰ τὸ 1/3 ἀπὸ τοῦ 1912· πράγματι διμοις ἔπεσαν πολὺ περισσότερον, ἵδια τὸ γαλλικόν. Διότι τῷ 1912 καὶ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ενδρίσκοντο μὲ συνάλλαγμα εἰς τὸ ἀρτίον, ἐνῷ σήμερον ενδρίσκονται ἡ μὲν Γαλλία μὲν ὑποτιμημένον συνάλλαγμα ἀπέναντι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἡ δὲ Ἀγγλία μὲ ὑποτιμημένον συνάλλαγμα ἀπέναντι τῆς Ἀμερικῆς. Διὰ νὰ κατανοθῇ σαφέστερον τοῦτο παρατηροῦμεν διτε σήμερον ἡ Ἀγγλικὴ λίρα τιμᾶται 52 περίπου γαλλικὰ φράγκα, ἐτομένως ἡ τιμὴ τοῦ γαλλικοῦ φράγκου ἔχει ἐλαττωθῆ εἰς τὸ ἥμισυ καὶ συνεπῶς τὸ γαλλικὸν δάνειον διπερ τιμᾶται σήμερον 56.45 ἔχει πραγματικὴν ἀξίαν εἰς χρυσὸν ὑπολογίζομένην, μόνον 28 γαλλικὰ φράγκα χρυσᾶ. Τὸ αὐτὸν παρατηροῦμεν προκειμένου καὶ περὶ τῆς Ἀγγλικῆς λίρας, τῆς δποίας ἡ εἰς τὸ ἀρτίον ἀξία είναι 4.8 διλλαρ. σήμερον διμοις ἡ ἀξία αὗτῆς κυμαίνεται ἀπὸ 3.49—4.08. Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐναρμόζονται καὶ παρὸν. Οὕτω τὸ δάνειον τῶν 500 ἐκατομ. διπερ πρὸ τοῦ πολέμου ἐτιμᾶτο 450 δραχ. σήμερον καίτοι ὑπερέβη τὰς 900 δρ. δοθέντος διτε ἡ δραχμὴ ἔχει ἀξίαν εἰς χρυσὸν τὸ 1/4 ἔκεινης, ἣν εἶχε κατὰ τὸ 1914, ἔχει τὸ 1/2 τῆς ἀξίας ἣν εἶχε πρὸ τοῦ πολέμου.

Τέλος δ πίνακες δν δίδει τὸ ἀμερικανικὸν περιοδικὸν καὶ δν ἀναδημοσιεύει δ Οἰκονομολόγος δὲν δίδει πλήρη εἰκόνα, καθ' ὅσον δίδει τὸ κεφάλαιον καὶ οὐχὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου χρέους. Πρέπει δὲ νὰ ληφθῇ ὑπὸ ὅψιν, διτὶ διὰ πολλὰ ἐκ τῶν δημοσίων χειρῶν καὶ δὴ διὰ τὰ χρέη ἔκεινα τὰ ὅποια συνήθησαν ἐξ ἐνὸς συμμαχικοῦ κράτους πρὸς ἔπειρον συμμαχικὸν δὲν ἀπαιτεῖται πρὸς τὸ παρὸν τόκος. Καὶ τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι διμολογουμένως ἀνακουφιστικὸν τῆς δημοσίας οἰκονομίας τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἀντάντη κρατῶν. Διότι ἐὰν δὲν ἀμερικὴ ἔζηιει σήμερον ἀπὸ τοὺς συμμάχους τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων αὐτῇ καὶ ἐὰν τὸ αὐτὸ ἔπραττε καὶ δὲν ἀγγλία εἶναι ἀναμφισβήτητον, διτὶ τὰ Ἡπειρωτικὰ σύμμαχα κράτη θὰ εὑρίσκοντο εἰς μεγίστην στενοχωρίαν διὰ νὰ μὴ εἴπομεν πτώχευσιν.

Οἱ πίνακες τοῦ κυρίου Φαρμακίδου ἔγενοντο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῶν ὑποβιληθέντων εἰς τὴν διεθνῆ οἰκονομικὴν Συνδιάσκεψιν τῶν Βρυξελλῶν. Ἡ Συνδιάσκεψις αὗτη ἔγενετο κατὰ τὸ φεντινόπωρον τοῦ 1920. Ἐκιοτε δὲν δημοσιωνομικὴ κατάστασις ὅλων τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης ἐπεδεινώθη. Ἀνωτέρω δ κ. Ἄνδρεαδης ἔδωκε μερικοὺς ἀριθμοὺς ἀναφορικῶς πρὸς τὸν τελευταῖον γερμανικὸν προϋπολογισμὸν καὶ εἴπεν, διτὶ οὗτος κλείει μὲ διπλοῦν τρομακτικὸν ἔλλειμμα διότι δὲν ἔχει προσόδους μόνον 59 δισεκατομ. μάρκων ἐνῷ τὰ τακτικὰ ἔξοδα αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 92 δισεκατομ. μάρκα, καὶ ἐνῷ ἐπὶ πλέον ὑπολογίζεται διτὶ θὰ πληρώσῃ ὡς ἀποζημιώσιν 70—90 δισεκ. μάρκα.

Ἡ κατάστασις τῆς Αὐστρίας εἶναι ἀκόμη χειροτέρα. Αὕτη δχι μόνον ἔχει φθάση εἰς πτώχευσιν ἀλλὰ εἰς ἐπαιτείαν δύναται τις εἰπεῖν. ባ κατάστασις τῆς Τουρκίας εἶναι χαώδης. ባ Τουρκία ἔπαυσε νὰ πληρώνῃ τὰ χρέη τῆς ἀπὸ τὸ 1915. Τέλος δὲν Βουλγαρία δὲν εὑρίσκεται εἰς ἐπίζηλον κατάστασιν, διότι καίτοι αἱ Δυνάμεις τῆς ἔχαρισαν τὰ δάνεια ἀτινα τῇ εἰχε παράσχει δὲν Γερμανία καὶ δι' ὧν διεξήγαγε τὸν πόλεμον (2 δισεκατ.), δὲν Βουλγαρία οὐχ ἡτοι διφείλει ἀποζημιώσιν ἀνω τῶν 2 δισεκατ. φρ. χρυσῶν. Ταῦτα δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς 20 δισεκατ. λέει.

Ἄλλ' ἐὰν δὲν κατάστασις τῶν νικηθέντων εἶναι οἰκτρὰ καὶ δὲν νικητῶν δὲν εἶναι ἐπίζηλος. Γνωρίζομεν ἐκ τοῦ συναλλάγμα-

τος τὴν κατάστασιν τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Σερβίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ κατάστασις τῶν νέων κρατῶν δὲν εἶναι καλή. Ἡ Πολωνία κατὰ τὴν τριετίαν 1918—1920 ἔσχε ἕσοδα μὲν ὅ δισεκατ. μάρκα, ἔξοδα δὲ 15 δισεκ. μάρκα. Ωστε τὰ ἕσοδά της ἦσαν τὸ 1/5 τῶν ἔξοδων της.

Τὸ μόνον κράτος ὅπερ διμολογούμενως ἐπετέλεσεν σοβιαρὰς προδόδους εἶναι ἡ Τσεχοσολοβακία, ἥτις ἔφθασεν ἐφέτος εἰς τὸ Ἰσοζύγιον. Ταῦτα διὰ τὰ μικρὰ κράτη, ἀλλὰ καὶ τὰ τρία μεγάλα νικηφόρα εὑδίσκονται πρὸ μεγάλων δυσκολιῶν. Ἡ Γαλλία κατώρθωσε νὰ φέρῃ τὸ Ἰσοζύγιον εἰς τὸν τακτικὸν τῆς προϋπολογισμὸν συμπτοσούμενον εἰς 25 δισεκ. φράγκ. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ τακτικοῦ ἔχει καὶ τὸν ἔκτακτον προϋπολογισμὸν τῶν λεγομένων ἐπανορθώσεων τῶν καταληφθεισῶν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ χωρῶν. Ὅπολογίζεται δ' ὅτι ἐφέτος αἱ δαπάναι τῆς ἀνασυγροτήσεως τῶν χωρῶν αὐτῶν θὰ ἀνέλθουν εἰς πλέον τῶν 10 δισεκ. φράγκ., ἀτινα οἱ Γάλλοι ἀναμένουν ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, οἵ δποῖοι δμως δὲν πληρώνουν τίποτε, διότι «οὐκ ἀν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος». Ἡ Ἰταλία ἡγῆσε τοὺς πόρους τῆς δεέξασα μεγάλην φορολογικὴν ἀντοχὴν, τοῦτο δὲ διμολογούμενως εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰταλικοῦ λαοῦ, διότι ἐνῷ κατὰ τὸ 1914—1915 τὰ ἕσοδα αὐτῆς ἀνήρχοντο εἰς 2 1/2 δισεκ. λιρέτ. πέρισσιν ἀνῆλθον εἰς 18 δισεκ. λιρέτ. Ἐπειδὴ δμως τὰ ἔξοδα αὐτῆς ἀνῆλθον εἰς 29 δισεκ. λιρέτ. μένει πάλιν ἔλλειμα 11 δισεκ. λιρετῶν.

Ἐκ τῶν ἐμπολέμων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, τὸ μόνον ὅπερ εἶχε κατορθώση νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Ἰσοζύγιον καὶ μάλιστα νὰ ἔχῃ καὶ πλεόνασμα εἶναι ἡ Ἀγγλία τῆς δποίας ἡ δημοσία οἰκονομία κατὰ τὸν πόλεμον ὑπῆρξεν πρότυπον ἐπιστημονικῆς δημοσίας οἰκονομίας. Ἀλλ' ἐὰν ἡ Ἀγγλία ἐδείχθη ἡρωϊκὴ κατὰ τὸν πόλεμον εἰς βιρυτάτην φορολογίαν δὲν συνέβη τὸ αὐτὸν καὶ μετὰ τὸν πόλεμον, διότι δὲν ἔσχεν αὐτῇ τὸ θάρρος εἰς οἰκονομίας. Διὰ τοῦτο ἀμφιβάλλομεν ἀν τὸ τρέχον ἔτος κλείση μὲ περίσσευμα· ὑπῆρξε μάλιστα στιγμὴ καθ' ἥν τὸ ἀγγελθὲν περίσσευμα ἐφραίνετο μετατρεπόμενον εἰς ἔλλειμμα.

Ἄν δ πόλεμος ἔσχε τόσον θλιβερὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν δημοσίαν οἰκονομίαν τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης τοῦτο ὄφείλεται οὐ

μόνον εἰς τὰς ὑπερόγκους πολεμικὰς δαπάνας, ἀλλ᾽ ἐπίσης εἰς τὸ διτι παρεγνωρίσθησαν τὰ διδάγματα τῆς πολεμικῆς καὶ τῆς μεταπολεμικῆς δημοσίας οἰκονομίας. Διότι ἡ ἐπιστήμη εἶχε ύστει ἀρχὰς καὶ διὰ τὴν πολεμικὴν καὶ διὰ τὴν μεταπολεμικὴν δημοσίαν οἰκονομίαν.

B'.

Δεδάγματα τῆς ἐπιστήμης ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κάλυψιν τῶν ἐκτάκτων δαπανῶν (πολεμικὴ καὶ μεταπολεμικὴ Δημοσία Οἰκονομία).

Ἐξετάζομεν πρῶτον τὴν πολεμικὴν δημοσίαν οἰκονομίαν. Υπάρχουν τρεῖς τρόποι ιῆς καλύψεως τῶν δαπανῶν τοῦ πολέμου.

1) Οἱ φόροι. 2) δάνεια. 3) τὸ χαρτονόμισμα, δπερ κατ' οὐσίαν εἶναι μιροφή καταναγκαστικοῦ δανείου. Τί συμβούλευει ἡ δημοσία οἰκονομία;

Τρία τινά : *Πρῶτον* καὶ πρὸ παντὸς αἱ δαπάναι τοῦ πολέμου νὰ καλύπτωνται δὸν ἔνεστι εὐρύτερον διὰ φόρων καὶ δὴ φόρων εἰσπραττομένων κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν πόλεμον. *Δεύτερον* δεομένου, διτι ἀφ' ἐνὸς δὲν ὑπάρχει ἀνώτατον δριον εἰς τὴν φορολογίαν καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σημεῖον πέραν τοῦ δποίου θὰ ἐκάμπτετο ἡ ἐθνικὴ παραγωγή, δοιθέντος ἀφ' ἐτέρου διι τὸ δάνειον εἶναι δ μόνος τρόπος νὰ εἰσπραχθῶσιν αὐθωρεὶ δηλ. ταχύτατα μεγάλα ποσά, ἡ ἐπιστήμη δέχεται τὰ δάνεια. *Ἄξιοι δμως πρὸ τῆς ἐκδόσεως* τῶν δανείων νὰ ἐπιβληθῶσιν δηλ. νὰ ψηφισθῶσιν φόροι δων ἡ ἀπόδοσις θὰ καλύπτῃ τοὺς τόκους, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἐν ὁρισμένῳ χρονικῷ διαστήματι, δπερ ὑπὸ πολλῶν ὑπολογίζεται εἰς μίαν γενεάν, τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ δανείου. *Τρίτον* ώς πρὸς τὰς μιροφδὶς τοῦ δανείου ἡ δημοσία οἰκονομία δεικνύεται λίαν ἐλαστικὴ παραδεχομένη, δπως ἡ μιροφή προσαρμόζεται εἰς τὰς περιστάσεις, ἀλλὰ μίαν μιροφὴν δανείου ἀποκρούει ἡ δέχεται τὸν εἰς τὸ ἐλάχιστον περιορισμὸν της καὶ αὕτη εἶναι τὸ χαρτονόμισμα.

Διατί ἡ Δημοσία οἰκονομία προκρίνει τοὺς φόρους ; Διὰ τοὺς ἔξῆς λόγους : ἔνα λόγον ψυχολογικόν, ἔνα πολιτικόν, ἔνα ἡθικόν, ἔνα δημοσιονομικὸν καὶ ἔνα πλουτολογικόν.

1) Λόγος ψυχολογικός.—Διαφορούντως τοῦ πολέμου ἔκαστος κάτοικος μιᾶς ἐμπολέμου χώρας αἰσθάνεται τὸ συμφέρον δπως ὁ πύλεμος πεψιτωθῆ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον καὶ τοῦτο εἴτε ἀπὸ πατριωτισμόν, εἴτε ἀπὸ συμφέρον, τὸ ὅποιον ἔχει λόγῳ τῶν ἐπιχειρησεών του κλπ. κλπ. Ἐπειδὴ δὲ αἰσθάνεται ὅτι παρατεινομένου τοῦ πολέμου ὑψιστα συμφέροντα κινδυνεύουσιν (οἰκογενειακά, πατριωτικά κλπ.) είναι ἔτοιμος νὰ κάμῃ πᾶσαν θυσίαν διὰ νὰ περιτώσῃ τὸν πόλεμον, ἥτοι νὰ πληρώσῃ φόρους κλπ. κλπ. Ἄμα συναφή ἡ εἰρήνη οἱ διάρροοι ἐπαπειλούμενοι κινδυνοι ἔξαφανίζονται καὶ ἡ ψυχολογική εὐκαιρία διὰ νὰ εἰσπραχθοῖν φόροι παρέρχεται.

2) Λόγος πολιτικός.—Ἡ κυβέρνησις πρέπει νὰ ἔχῃ ὅσον ἔνεστι ἀφθονώτερα μέσα δηλ. δὲν πρέπει νὰ ὑφίσταται οὐδεμίαν ὄλικὴν στενοχωρίαν καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους: α').) ὅπως μὴ δισταζῇ πρὸς χρησιμοποιήσεως μέτρων ἀναγκαίων δι² ἔλλειψιν χρημάτων π. χ. δὲν πρέπει νὰ ἔμποδισθῇ δι² ἔλλειψιν χρημάτων νὰ καλέσῃ μίαν ἡλικίαν τῆς ὅποιας ἡ κλῆσις θεωρεῖται σκόπιμος, ἥ νὰ δαπανήσῃ διὰ τὴν προπαγάνδαν κλπ. κλπ. β').) Ἐξ ἄλλου πρέπει δχι μόνον ἡ Κυβέρνησις νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἔχει χρήματα, ἀλλὰ νὰ τὸ γνωρίζει καὶ ὁ ἔχθρος. Αὗτα ἀκριβῶς εἶπε καὶ ὁ Lloyd George εἰς τὸ Ἀγγλικὸν κοινοβούλιον.

3) Λόγος ἡθικός.—Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν δλόκληρος μερὶς τοῦ πληθυσμοῦ χύνει τὸ αἷμά της, είναι ἀπρεπὲς ἀπὸ ἡθικῆς ἀπόφεως ἥ ἄλλη μερὶς τοῦ πληθυσμοῦ νὰ μὴ καταβάλῃ ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν νικηφόρον διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου.

4) Λόγος δημοσιονομικός ἥ τεχνικός.—Ἡ κυβέρνησις χρειάζεται ὅσον ἔνεστι παραγωγικοτέρους φόρους, καὶ ὅσον ἔνεστι ἐλιαφρότερα δάνεια. Ἡ φορολογία ἐν ὕρᾳ πολέμου, ἐπιτεγχάνει ἀμφότερα ταῦτα.

Πρῶτον. "Οσον ἀφορᾷ τοὺς φόρους. Ἐκεῖνος δ φόρος είναι δ κατ' ἔξοχὴν παραγωγικός, ὅστις είναι γενικός, καὶ τοῦτο, καθ' ὅσον δ ἐθνικὸς πλοῦτος είναι διεσπαρμένος, καθ' ὅλας τὰς τάξεις. Οὐδεμία δὲ στιγμὴ είναι τόσον κατάλληλος διὰ γενικοὺς φόρους, ὅσον ἥ στιγμὴ τοῦ πολέμου. Ἐν ὕρᾳ εἰρήνης ἔκάστη τάξις διεκδικεῖ προνόμια, τοῦνταντίον ἐν ὕρᾳ πολέμου πρὸ τοῦ γενικοῦ

συμφέροντος τὸ ἀτομικὸν συμφέρον κάμπιεται. Σήμερον π. χ. προνομιοῦχοι τάξεις εἶναι αἱ ἐργατικαὶ, ἄλλοτε ἡσαν αἱ ἀριστοκρατικαὶ.

Δεύτερον. "Οσον ἀφορᾷ τὰ δάνεια εἴπομεν, διὶ ταῦτα δέον νὰ εἶναι ὅσον ἔνεστι ἐλαφρότερα, ἀλλὰ δὲ τόκος δὲ καταβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ κράτους ὅπως καὶ τοῦ ἴδιατον ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς ἀσφαλείας, ὅστις δίδεται εἰς τὸν δανειστήν.

"Αλλὰ ποίαν μεγαλυτέραν ἀσφαλειαν δύναται νὰ παράσῃ τὸ κράτος εἰς τὸν δανειστήν, ἀπὸ τὸ νὰ ἔη ψηφίσῃ φόρους, οὗτινες νὰ δύνανται νὰ ἀσφαλίζουν, οὐ μόνον τοὺς τόκους τοῦ δανείου, ἀλλὰ ταχεῖαν ἀπόσβεσιν αὐτοῦ; Διὰ τοῦτο δὲ τὸ ἐλάχιστον ὅριον τῆς νέας φορολογίας, ἡ δποία προσήκει νὰ ἐπιβληθῇ ἐν ὕρᾳ πολέμου, δέον νὰ εἶναι ποσὸν ἐπαρκὲς ὅπως ἔξασφαλισθῇ καὶ δὲ τόκος καὶ τὸ χρεωλύσιον τῶν νέων δαιτείων.

5) "Ο τελευταῖος λόγος εἶναι πλουτολογικός, ἀφορᾷ δηλαδὴ εἰς τὴν ἔθνικὴν οἰκονομίαν. Τὸ νὰ τεθοῦν βαρεῖς φόροι ἐν ὕρᾳ πολέμου φαίνεται ἐπιβλαβής διὰ τὴν ἔθνικὴν οἰκονομίαν, τούναντίον φαίνεται πολὺ συμφερώτερον δι' αὐτὴν ν' ἀναβληθοῦν οἱ φόροι μέχρι τῆς εἰρήνης. Ἐν τούτοις ἡ Ἰστορία τῆς Δημοσίας οἰκονομίας ἀπέδειξεν, διὶ ἡ κατάλληλος στιγμὴ δι' ἐπιβιλήν φόρου εἶναι ἡ περίοδος τοῦ πολέμου, διότι ἡ περίοδος αὐτῇ εἶναι περίοδος μεγάλης παραγωγῆς, ὑψηλῶν ἡμερομισθίων καὶ οἰκονομικῆς ἀκμῆς· τούναντίον τὸν πόλεμον διαδέχεται κρίσις οἰκονομική. "Οσον παράδοξον καὶ δὲν φαίνεται τὸ φαινόμενον τοῦτο, ἔξηγεται. Κατὰ τὸν πόλεμον τὸ κράτος ἔχει ἀνάγκην πολλῶν πραγμάτων, καὶ δὴ ἀνάγκην ἀμεσον, συνεπῶς δὲν φείδεται δαπανῶν. Ἐξ αὐτῶν τῶν δαπανῶν τοῦ κράτους προσέρχεται αὔξησις τῶν τιμῶν. Ἐξ ἀλλού καὶ οἱ ἐργάται εὑρίσκουν ὑψηλὰ ἡμερομισθία, τὸ μὲν διότι αὐτῇ ἡ βιωμηχανία ἐπειγομένη νὰ παραγάγῃ προσφέρει μεγάλα τοιαῦτα, τὸ δὲ διότι δὲ πόλεμος καὶ ἡ ἐπιστράτευσις ἐλαττώνει τὰς παραγωγικὰς τάξεις. Τούναντίον μειά τὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἀναστολὴν τῶν παραγγελιῶν τοῦ κράτους, πολλαὶ βιωμηχανίαι κλείσουν τὰς θύρας των, ἀλλαὶ δὲ ἐλαττώνουν τὰς ἐργασίας των. Ἐκ παραλλήλου ἡ προσφορὰ τῶν ἐργατικῶν χειρῶν αὐξάνει, διότι καὶ οἱ πολεμισταὶ ἐπανέρχονται ζητοῦντες

έργασίαν καὶ τὰ καταστήματα χρειάζονται δόλιγωτέρους έργάτας. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὅχι μόνον ἀπὸ ψυχολογικῆς, πολιτικῆς, ἡθικῆς καὶ δημοσιονομικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ καὶ ἀπόψεως Ἰδιωτικοῦ συμφέροντος, δέον ἡ φορολογία νὰ τεθῇ ἐν ᾧδα πολέμου.

*Ἐν τούτοις παρὸ τοὺς πέντε λόγους, ἡ φορολογία ἥτις ἔχει ὅς κατώτατον δριον, τὸ δύσιον τῆς ὑπηρεσίας τῶν διαιτῶν, ἔχει καὶ τὸ ἀνώτατον δριον, τὸ δριον πέραν τοῦ ὅποιου θὰ ἐκάμπετο ἡ ἐθνικὴ παραγωγὴ. Τούτου τεθέντος, ὅτι δηλαδὴ ὑπάρχει ἀνώτατον δριον, ὅτι ἀκόμη ἡ φορολογία θέλει χρήνον διὰ νὰ ἔφερε μοσθῆ καὶ νὰ ἀποδώσῃ τοὺς καρπούς της, ἡ Ἐπιστήμη δέγεται ἐν ᾧδα πολέμου καὶ τὰ δάνεια. Περὶ τούτων ἐνταῦθα δλίγα θὰ εἰπωμεν. Ἐδῶ ἔφαρμόζονται τὰ γενικὰ διδάγματα τῆς δημοσίας Οἰκονομίας περὶ δανείων. Εἴπομεν ὅτι προκειμένου δι’ αὐτὰ τὰ δάνεια δέον νὰ ἔχῃ ληφθῆ φροντίς, σὺ μόνον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπόσθεσίν των. Εἰς πόσα ἔτη δέον νὰ ἀποσβέννυνται τὰ πολεμικὰ τοιαῦτα; Ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν ὑπεστηρίχθη ὑπὸ πολλῶν, ὅτι ἡ γενεὰ ἥτις συνῆψε τὰ δάνεια δέον καὶ νὰ τὰ ἀποσβέσῃ, ἥτοι ἡ ἀπόσθεσις δέον νὰ γίνῃ ἐντὸς τριάκοντα πέντε ἔτῶν. Αὐτῇ ἡ γνώμη ἥτις ἔχει ἀρκετὴν δρομότητα είναι ἄγαν ἀπόλυτος. Διατί; Διότι πρῶτον ὑπάρχουν περιστάσις, καθ’ ἄλλα, δύνανται τὰ δάνεια νὰ ἀποσβεσθῶσιν ἐντὸς μικροτέρου διαστήματος. Ἡ Ἀγγλία ὑπονογεύντος τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Γλαύδστιους ἀπέσθεσε τὰ ἐκ τοῦ Κρηταϊκοῦ πολέμου χρέη της ἐντὸς 11 ἔτῶν.

*Ἐξ ἀλλού δύως προκειμένου περὶ βιῷντάτων χρεῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποσβεσθῶσι ταῦτα ἐντὸς τόσων δλίγων ἔτῶν, διότι δίκαιον εἶναι καὶ ἡ μέλλονσα γενεὰ νὰ ἔξικολοιηθῆτῃ νὰ φέρῃ μέρος τοῦ βίουσ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὁρισθῇ ἐιακοιβῶ; τὸ χρονικὸν σημεῖον τῆς ἀπόσθεσεως; Πάντως δύο τινὰ δέον νὰ ληφθῶσιν ὁ τοῦ δψιν, διι ἡ ἀπόσθεσις δέον νὰ συντελεῖται ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς, καὶ διι τὸ δάνειον οὗτον διεφήνη καὶ ἀν λάβῃ δὲν πρέπει νὰ λάβῃ τὴν μιφήν τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Ἡ τοῦ; Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἶναι γεωστὸν διι α’.) ἀπλῆ κυκλοφορία εἶναι τὸ δικαίωμα, τὸ δύοῖν τὸ ἔχει τὸ κράτος ἡ συνηθέστατα μία τράπεζα ἀπλῶς νὰ ἔκδιδῃ τραπεζο-

γραμμάτια, ἃσινα δέχονται ὅσοι θέλουσιν. β'.) **νομικὴ κυκλοφορία** είναι ἐκείνη, καθ' ἣν τὸ κράτος δὲν παρέχει μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ ἔκδιδειν χαρτονόμισμα εἰς μίαν Τράπεζαν, ὅλλὰ ὅπλιζει αὐτὰ τὰ γραμμάτια μὲ ἀπολυτρωτικὴν δύναμιν· δηλ. μὲ τὸ τραπέζογραμμάτιν, αὗτὸ δύναμαι νὰ πληρώσω τὰ χρέα μου· ἔξι ἄλλον δμως δύναμαι ἐπίση; νὰ τὸ παριουσιάσω εἰς τὴν θυρίδα τῆς Τραπέζης καὶ νὰ ἀξιώσω ἀνταλλαγὴν αὐτοῦ διὰ μεταλλικοῦ νομίσματος. Οὕτω ἡ Τράπεζα ὑποχρεοῦται νὰ ἔχῃ μεταλλικὸν ἀποταμίευμα.³ Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἀποταμίευμα είναι καὶ ἐν δέλεαρδιὰ τὸ Κράτος, καὶ τὸ κράτος πιεζόμενον ἀξιοῖ τὴν παραχώησιν τοῦ μεταλλικοῦ ἀποθέματος, καὶ τότε θεσπίζεται γ').) **καταναγκαστικὴ κυκλοφορία**, δηλ. κυκλοφορία καθ' ἣν ἡ Τράπεζα ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως νὰ ἔξαργυρώσῃ τὸ χαρτονόμισμα τὸ διποὺν ἐξέδωκε.

"Η καταναγκαστικὴ κυκλοφορία είναι μορφὴ καταναγκαστικοῦ διανείσου, ἐφ' οὐδὲν διανειστής ἐμφανίζεται δλόκηρος ἡ κοινωνία. Παρατηρητέον ἐπίσης δια ἡ καταναγκαστικὴ κυκλοφορία είναι ἡ νεωτέρα μορφὴ τῆς κιβδηλίας. Οὕτω τὸ κράτος ἔκδιδει χαρτονόμισμα, διερ δὲν ἔχει ἀντίκρυσμα καὶ δὲν ἀντιπροσωπεύει τὴν δινομασικὴν αὐτοῦ ἀξίαν. Τὰ κατὰ τῆς ἔκδόσεως τοῦ χαρτονομίσματος ἐπιχειρήματα ἀνεπτύχθησαν ἐν πλάτει ἐσχάτως ὑπὸ τῶν δύο συγγραφέων Yves Guyot καὶ Nicholson, οἵτινες μετεχειρίσθησαν τὸν τίτλον ὅστις συχνάκις ἀπαντᾶ εἰς τὰς ἐφημερίδας «Instlation» δηλ. «ιομισματικὴ ἔξιδησις» τοῦτο δὲ διότι ἐν φ, ἐφ' ὅσον ἡ Τράπεζα ἔξαργυροῖ τὰ γραμμάτια τὸ ποσὸν τούτων δὲν δύναται νὰ ὑπερβιάνῃ τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας, μὲ τὴν ἀναστολὴν τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης ἡ κυκλοφορία τοῦ χαρτονομίσματος γίνεται εὐκόλως πληθωρική. Διὰ λόγους οἵτινες ἀνήκουν εἰς τὴν Πολ. Οἰκονομίαν, ἡ καταναγκαστικὴ κυκλοφορία πληθωρικῶν χαρτονομίσματος, ἔχει δύο ἀποτελέσματα. 1) "Οἱ, δπως οἰσινδήποτε πληθωρικὸν νόμισμα, φέρει ἐπανήσησιν τῶν τιμῶν. Τοῦτο ἀκριβῶς συνέβη, ὅταν διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ Κολόμβου ἀνευρέθησαν νέαι ποσότητες μετάλλων. 2) Ἐπιφέρει αὔξησιν τοῦ ἔξωτερικοῦ συναλλάγματος.

Τοῦτο συνδέεται μὲ τὸν νόμον τοῦ Γκρέσαμι, καθ' ὃν τὸ κακὸν νόμισμα διώκει τὸ καλόν.

Γεννᾶται τὸ ζήτημα διατί σχεδὸν πάντοτε ἐν ὕψῳ πολέμου τὸ κράτος καταφεύγει ἀμέσως εἰς ἔκδοσιν χαρτονομίσματος. Τοῦτο συμβαίνει, διότι τὸ κράτος εὐδίσκει ἀμέσως μεγάλα ποσὰ χωρὶς νὰ ζητήσῃ οὕτε ἀπὸ τοὺς κεφαλαιούχους τὰ διαθέσιμα κεφάλαιά των ὑπὸ μορφὴν δανείσου, οὕτε γενικῶτερον ἀπὸ τὴν κοινωνίαν μέρος τῶν ἀγαθῶν τῆς ὑπὸ μορφὴν φόρον. Οὕτω τὸ κράτος πέριμηθεύεται χρήματα ὡς διὰ μαγικῆς δάρδου καὶ ὁ πειρασμὸς καὶ διὰ τὸ κράτος καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν καθίσταται τοσοῦτον μεγαλείτερος, καθ' ὃσον αἱ κακαὶ συνέπειαι τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας δὲν ἀναφαίνονται ἀμέσως. Πράγματι ὅμως ἡ καταναγκαστικὴ κυκλοφορία εἶναι καταστρεπτικὴ καὶ διὰ τὸ κράτος καὶ διὰ τοὺς κεφαλαιούχους καὶ διὰ τοὺς φορολογουμένους.

Καὶ πρῶτον, ὅσον ἀφορᾷ τὸ κράτος. Τοῦτο φαίνεται ὥφελονύμενον διότι προμηθεύεται ἀτόκως καὶ ἀκόπως δάνειον, πράγματι ὅμως θά τοῦ ἡτο συμφερώτερον νὸ συνάψῃ τοιοῦτο καὶ ὑπὸ βιαρεῖς ἀκόμη ὅρους. Πῶς συμβαίνει τοῦτο ἀφοῦ τὸ κράτος διὰ τὸ χαρτονόμισμα δὲν πληρώνει τόκους; Ἡ ὥφελεια ἐκ τοῦ ὅτι τὸ χαρτονόμισμα εἶναι ἀτοκον εἶναι φαινομενική, διότι τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους αὐξάνουν καταπληκτικῶς διὰ τρεῖς λόγους.

1) Διότι αὐξανούσης τῆς τιμῆς δλων τῶν ἀγαθῶν αὐξάνει αὐτομάτως καὶ ἡ τιμὴ πάντων τῶν ἀντικειμένων τῶν ἀγοραζομένων ὑπὸ τοῦ δημοσίου.

2) Οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων, ἐν τῶν σπουδαιοτέρων κονδύλιων τοῦ προϋπολογισμοῦ, φαίνονται, καθ' ὃ δριζόμενοι ἐπερομεθῶσ, διαφεύγοντες τὴν προμηθείσαν αὐξήσιν, ἀλλ' εἶναι προφανές, ὅτι καθισταμένης δισημέραι τῆς ζωῆς δαπανηροτέρας, τὸ κράτος θὰ ἀναγκασθῇ θάττον ἡ βραδύτερον νὰ αὐξήσῃ τοὺς μισθοὺς τῶν ὑπαλλήλων.

3) Διότι καὶ αὐτὴ ἡ ὑπηρεσία τῶν δανείων, ἥτις ἀνάγεται ἐκ πρώτης ὄψεως, ὡς καὶ οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μὴ ἐπηρεαζομένων ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν δαπανῶν, μεγάλως ἐπηρεαζεται, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν δάνεια ἔξωτερικά,

·δλίγα δὲ εἶναι τὰ κράτη, ἄτινα δὲν ἔχουν τοιαῦτα. Καὶ τοῦτο διότι αὐξάνει ἡ τιμὴ τοῦ συναλλάγματος.

Δεύτερον ἀς ἐξετάσωμεν τὴν ἐποψιν τῶν κεφαλαιούχων. Φαίνεται συμφέρον εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ δανείσουν τὸ κράτος, διότι κρατοῦν τὰ κεφάλαια των διαθέσιμα δι’ ἤδιας ἐπιχειρήσεις ἵσως ἐπικερδεστέρας. Ἀλλὰ πράγματι τὰ κεφάλαια τὰ μένοντα εἰς χεῖρας τῶν κεφαλαιούχων ἐλαττοῦνται διὰ τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Ὁντως ἐνῷ τὸ εἰσόδημα τῶν κεφαλαίων μένει ἀμετάβλητον, ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τοῦ εἰσοδήματος ἐλαττοῦται. Κατ’ ἐπίφασιν ἂν τις κεφαλαιούχος ἔχει εἰσόδημα 50,000, τοῦτο δὲν ἐλαττοῦται διὰ τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Ἀλλ’ ἐπειδὴ μὲ αὐτὸ μόνον μέρος τῶν πραγμάτων δύναται νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ διοῖα ἥγετος πρόν, κατ’ οὓσιαν τὸ εἰσόδημά του ἥλιαττωθη σπουδαίως. Δι’ αὐτὸ οἱ κεφαλαιούχοι διαν ἀπειλεῖται ἔκδοσις χαρτονομίσματος, δέον νὰ προστρέψουν εἰς τὴν κυβέρνησιν προσφέροντες τὰ κεφάλαια των ὧς δάνειον.

Τρίτον δσον ἀφορᾶ τοὺς φορολογούμενους. Αὐτοὶ οἵτινες ἔξωθιοῦν εἰς τὴν ἔκδοσιν χαρτονομίσματος δυστροποῦντες νὰ καταβάλλουν νέους πολεμικοὺς φόρους αὐτοὶ πάσχουν δεινῶς. Νομίζει δ φορολογούμενος διε ἔκδιδομένου χαρτονομίσματος, ἡ φορολογικὴ εἰσφορὰ δὲν οὐδέποτε κατά δβολόν. Πράγματι δυως, ὡς δ Λύδη Τζάρτζη ἐδήλωσεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου, ἡ καταναγκαστικὴ κυκλο ροφία εἶναι ἡ βαρυτέρα καὶ χειροτέρα μορφὴ τῆς φορολογίας.

Τοῦτο πάλιν διὰ δύο λόγους. 1) Διότι προκειμένου νὰ ἐπιβληθῇ εἰ; νέος φόρος ἡ Πολιτεία ὑποβοηθεῖται εἰς τὸ ἔργον τῆς καὶ ὑπὸ τῶν Βουλῶν καὶ ὑπὸ τοῦ τύπου καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ἐκλέξῃ τὸ ἀντικείμενον τὸ διοῖον θὰ φορολογήσῃ λαμβανομένουν ὑπὸ ὅψιν ποῖα εἶναι τὰ ἀντικείμενα τῆς πρώτης ἀνάγκης καὶ ποῖα εἶναι τὰ ἀντικείμενα, ἄτινα δὲν εἶνε μὲν τῆς πρώτης ἀνάγκης, ἀλλὰ καθ’ δ ὅντα περιωρισμένης καταναλώσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιβαρυνθοῦν ὑπερομέτρως. Θὰ φροντίσῃ λ. χ. ἡ Πολιτεία νὰ μὴ φορολογήσῃ τὸν σῖτον ἐιῷ τουνανίον ἡ καταναγκαστικὴ κυκλοφορία ἐπιφέρει αὐξήσιν ὅλων ἀνεξαρτήτως τῶν εἰδῶν.

2) "Αν ή φορολογία έπιφέρει άναμφισβητήτως αυξήσιν τῶν τιμῶν ή διαφορά μεταξὺ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς δηλαδὴ τῆς προφορο-λογικῆς καὶ τῆς νέας εἰσέρχεται ὀλόκληρος εἰς τὸ δημόσιον Ταμεῖον. "Αν λ. χ. ἐπῆλθεν αυξήσις τῶν τελωνειακῶν δασμῶν κατὰ 10 %, τοῦτο θὰ περιέλθῃ ὀλόκληρον εἰς τὸ δημόσιον Ταμεῖον" τούναντίν τὰ ποσά, οἵτινα ἔπορίσθη τὸ κράτος εἰς χαρτονομίσματα, εἶναι πολὺ μικρότερα τοῦ συνόλου τῆς αυξήσεως τῶν ίδιωτικῶν δαπανῶν, διερ ού σύνολον συνεπάγεται ή ἔκδοσις τοῦ χαρτονομίσματος. "Άν λ. χ. ἔχομεν εἰς ἓν κράτος ἔκδυσιν 1 δισεκατομ. χαρτονομίσματος καὶ ἐκ παραλλήλου διπλασιασμὸν τῶν τιμῶν, οἵτινες ιδιώται θὰ δαπανήσουν διαφορούσσης τῆς αυξήσεως ταύτης τῶν τιμῶν πολὺ πλείστα ή δσα ἔπορίσθη ἐφ" ἀταξ ἄδικος.

Τελευταῖον, ή καταναγκαστικὴ κυκλοφορία δὲν ἔχει μόνον τὸ κακὸν διτι θεσπιζομένη γίνεται πρόξενος βλάβης καὶ εἰς τὸ Δημόσιον καὶ εἰς τοὺς κεφαλαιούχους καὶ εἰς τοὺς φιρολογούμενους ἐν γένει, ἀλλ' ἔχει τὸ κακὸν διτι δσον εὐκόλως θεσπίζεται τόσον δυσκόλως καὶ ἐκριζώνεται. "Ελέχθη περὶ τῶν βαρειῶν ἀσθενειῶν διτι ἔρχονται ἔφιπποι καὶ ἀναχωροῦσι πεζῇ. Τὸ αὐτὸ δητέον καὶ διὰ τὴν βαρειῶν δρόστιαν τοῦ οἰκονομικοῦ δργανισμοῦ, ήτις καλεῖται καταναγκαστικὴ κυκλοφορία. Τοῦτο ἐκ πρώτης ὅψεως φαίνεται παράδοξον. "Αφοῦ ή Τράπεζα ἔξέδωκε 1 δισεκατομμύριον χαρτονόμισμα δύναται διτι ἐνὸς δανείου νὰ ἀρῃ τὴν καταναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις. "Αλλὰ τοῦτο, καὶ ἀντι εὐρεθῶσι χρήματα πρὸς δάνειον δὲν εἶναι ἀμειδον κακῶν συνεπειῶν καὶ διὰ τὴν Ἐθνικὴν καὶ διὰ τὴν Δημοσίαν Οἰκονομίαν. "Ας ἔξετάσωμεν ἐκατέραν τούτων ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς Δημοσίας.

Συνέπεια τῆς διὰ δανείου ἀρσεως τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας εἶναι νὰ ἔλθῃ τὸ συνάλλαγμα εἰς τὸ ἄρτιον καὶ αἱ τιμαὶ εἰς τὴν προηγουμένην κατάστασιν. Τοῖτο συνεπάγεται τὰ ἔξης κακὰ διὰ τὸ Κράτος: 1) Τὸ Κράτος λόγῳ τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἐκ ταύτης προελθούσσης αυξήσεως τῶν τιμῶν ηγέησε τοὺς μισθοὺς τῶν ὑπαλλήλων. Νῦν ἀρθείσης τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ ἐπανελθουσῶν τῶν τιμῶν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν δυσκολώτατα τὸ Κράτος θὰ δυνηθῇ νὰ ἐλα-

τώση τοὺς μισθιούς. 2) Διαρκούσης τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας τὸ Κράτος συνῆψεν ἐσωτερικὰ δάνεια ἥ ἀνέλαβεν ἐσωτερικὰς ὑποχρέωσεις. Ἀμφοτέρας τὰς ὑποχρέωσεις ταύτας τὸ Κράτος ἀνέλαβε λόγῳ τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας εἰς ὑποτετικούν νόμισμα. Ἀρθείσης τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας τὸ Κράτος δόφειλει νὰ ἔκπληρωσῃ τὰς ὑποχρέωσεις ταύτας διὰ νομίσματος ἐπανελθόντος λόγῳ τῆς ἄρσεως ταύτης εἰς τὸ ἀρτιον. Ἐστω, ἐπὶ παραδείγματι, διεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις σήμερον, ὅτε ἡ λίρα ἔχει 100 δραχ. καὶ ἐπομένως ἡ δραχ. 25 λεπτά, συνάπτει ἐσωτερικὸν δάνειον 1 δισεκατομ. δραχμῶν¹ αἰδομένης τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας τὸ Κράτος θὰ πληρώσῃ τὸ 1 δισεκ., ἀλλ' ἐνῷ τοῦτο κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ δανείου ἡξίζει 250 ἑκατομ. πραγματικῶν δραχμῶν, τῆς δραχμῆς ἰσοδυναμούσης μὲ 25 πραγματικὰ λεπτά, νῦν, τῆς δραχμῆς ἐπανελθούσης εἰς τὸ ἀρτιον, ἀξίζουσι 1 δισεκατ. πραγματικῶν δραχμῶν.

Οσον ἀφορᾶ εἰς τὴν Ἑθνικὴν Οἰκονομίαν παρατηροῦμεν τὰς ἑξῆς κακὰς συνεπείας. 1) Λόγῳ τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς παρεπομένης ἀναγκαίως ταύτη αὐξήσεως τῶν τιμῶν αἰξίνονται οἱ μισθοὶ τῶν ἴδιωτικῶν ὑπαλλήλων ὃς καὶ τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν. Μετὰ τὴν ἄρσην δύμως τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας δυσκολώτατα, καὶ ὅχι πάντως ἀνωμαλιῶν, θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐλάττωσις τούτων. 2) Εἰς τὰς ἐννοχικὰς ἐννόμους σχέσεις τῶν ἴδιωτῶν τόσον ἡ θέσπισις ὅσον καὶ ἡ ἄρσης τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἐπιφέρει ἀληθῆ ἀναστάτωσιν. Καὶ ἡ μὲν θέσπισις ταύτης βλάπτει τοὺς δανειστὰς καὶ ὅσον δὲ τινις ἐνοχικῆς σχέσεως, πρὸ τῆς θέσπισεως τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας καταρτισθείσης, δρειλέτης ἔκπληρων μετὰ τὴν θέσπισιν ταύτης τὴν ὑποχρέωσίν του πληρώνει εἰς ὑποτετικόν νόμισμα, διερ ήιστα ἵκανοποιεῖ τὸν δανειστήν. Ἡ δὲ ἀρσις ταύτης βλάπτει τοὺς ὀφειλέτας, καθ' ὅσον δὲ ἐξ ἐνοχικῆς σχέσεως, κατὰ τὴν διάκειαν τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας συντελεσθείσης, ὀφειλέτης ὀφειλεῖ ποσὰ ἐνεκα τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν, μείζονα ἐκείνων, ἀ θὰ ὠφειλεν ἐν ἥ περιπτώσει τὸ νόμισμα δὲν ἦτο ὑποτετικόν. Καλούμενος νῦν μετὰ τὴν ἄρσην τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας νὰ ἔκπληρωσῃ τὴν ὑποχρέωσίν

του, δφείλει νὰ πληρώσῃ τὸ αὐτὸ ὄνομαστικὸν ποσόν, καίτοι ἔνεκα τῆς ἐλαττώσεως τῶν τιμῶν τοῦτο εἶναι πραγματικῶς πολὺ ἀνώτερον τοῦ δφειλομένου. Τοῦτο μεγάλως βλάπτει αὐτόν. Ἡ ἀναστάτωσις αὗτη καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ ἀπὸ νομικῆς καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως εἶναι βλαβερά. Ἀπὸ τῆς τελευταίας μάλιστα ἀπόψεως η ἐκ τῆς ἀρσεως εἰς τοὺς ὅρειλέτας προσγενομένη ζημία εἶναι φοβερωτέρα τῆς ἐκ τῆς θεσπίσεως εἰς τοὺς δανειστὰς ιοιαύτης.

Ἡ παρ' ὅλας τὰς ἀνωτέρω μημονεύθεισας κακὰς τῆς θεσπίσεως τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας συνεπείας, θέσπισις ταύτης δεικνύει πόσον δλίγον παρὰ τῷ κοινῷ εἶναι διαδεδομέναι αἱ ἀπλούσταται αὗται οἰκονομικαὶ ἀλήθειαι. Οἱ ἀρχοντες γνωρίζουσι βεβαίως τὰ κακὰ ταύτης θεσπίζουσιν ὅμως ταύτην, διότι ὁ λαός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα μέσα, (φόρους, καταναγκαστικὰ δάνεια ἄλλης μορφῆς;) ταύτην δέχεται ἀγοργύστιως.

Γ'.

Μεταπολεμικὴ Δημοσία Οἰκονομέα.

Ἡ πολεμικὴ δημοσία οἰκονομία δὲν παύει μετὰ τοῦ πολέμου. Συνήθως πιστεύεται δτι μὲ τὴν εἰρήνην παύουσι καὶ τὰ οἰκονομικὰ δεινά. Αἱ ἀντιλήψεις αὗται στηρίζονται μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἐλπίδος ἢ ἐπὶ τῆς πείρας, ὡς εἴπεν καὶ ὁ φιλόσοφος Johnson προκειμένου περὶ συναπτόντων δευτέρους γάμους. Ἀπεδείχθη δτι ἡ τὸν πόλεμον διαδεχομένη περίοδος εἶναι τόσον δυσχερῆς ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν οἰκονομίαν ὃσον καὶ ἡ πολεμική.

Τὸ κράτος συναντᾶ δυσχερείας κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον διότι ενδρίσκεται πρὸ διπλοῦ φαινομένου τῆς αὐξήσεως τῶν τακτικῶν δαπανῶν καὶ ἐλαττώσεως τῶν τακτικῶν ἐσόδων.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἔχομεν νέα ἔξοδα, ἀτινα δύνανται νὰ διαιρεθῶσι εἰς δύο κατηγορίας εἰς τὰ ὅντως ἀναπόφευκτα καὶ τὰ μοιραῖα. 1) Τὰ ὅντως ἀναπόφευκτα εἶναι πολλά· μεταξὺ τούτων συγκαταλέγονται: α') Τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸ δημόσιον χρέος. Ὁχι μόνον τὸ δημόσιον χρέος ηὔησε κατὰ τὸν πόλεμον καὶ συνεπῶς

ἀπαιτεῖ μεγαλυτέραν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ τὸ Κράτος διαρκοῦντος τοῦ πολέμου συνῆψε καὶ ἀνάγκην πολλὰ βραχιπρόθεσμα δάνεια ἀτινα ὁριμάζουσι κατὰ τὰ ἀκολουθοῦντα τὴν εἰρήνην ἔτη κατὰ ἡν̄ χρηματιστηριακὴν φρασεολογίαν. β') Τὸ Κράτος ἔχει νὰ πληρώσῃ συντάξεις καὶ παντοίας ἀποζημιώσεις. γ') Ἡ ἀποστράτευσις ἔκτὸς τῶν δαπανῶν, οὓς συνεπάγεται, καὶ οὕτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ὡς πολεμικά, συνεπάγεται καὶ ἄλλας δαπάνας, διότι πολλάκις οἱ ἀποστράτευσμενοι δὲν εὑρίσκουσι τὰς προτέρας των ἐργασίας, τὸ δὲ Κράτος δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλείψῃ ἀνθρώπους οὕτινες χάριν αὐτοῦ εἶναι σήμερον ἀεργοι. 2) Τὰ μοιραῖα, ἀτινα δὲν δικαιολογοῦνται ἀλλὰ σχεδὸν πάντοιες ἀκολευθῶσι τὸν πόλεμον, διφείλονται εἰς τὸ δια μετὰ τοῦ πολέμου δὲν ἐκλείπουσι καὶ τρεῖς κάκισται τάσεις οὓς διπλεμος δικαιολογεῖ ἐν μέρει. Αἱ τάσεις οὕται εἶναι αἱ ἔξης: α) Ἡ πρὸς σπατάλην τάσις ήτις κατὰ τὸν πόλεμον δικαιολογεῖται ὡς ἐκ τοῦ ἐπειγοντος τῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους ἔχοντος ἀνάγκην νὰ προμηθευθῇ ἀμέσως ὑπηρεσίας ἢ ἀγαθά οὔτε ή βουλὴ οὔτε αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι ἔχουσι καὶ φὸν νὰ λεπτολογήσωσι περὶ τούτων. Δυστυχῶς ὅμως ἢ τάσις αὕτη ἐπιζεῖ τοῦ πολέμου. β) Ἡ πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ αὐκλονού τῆς ἐνεργείας τοῦ Κράτους, δηλαδὴ πρὸς κρατοποίησιν πολλῶν τὸ πρὸιν εἰς ἴδιωτας ἀνηκουσῶν ὑπηρεσιῶν π. χ. ἢ ἀνάληψις ὑπὸ τοῦ Κράτους τῶν σιδηροδρόμων, τῶν τηλεφώνων, κλπ. Τὸ τοιοῦτον δικαιολογούμενον κατὰ τὸν πόλεμον καθίσταται ἐντελῶς ἀδικαιολόγητον μετὰ τοῦτον. Μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι κρατοποίησις ὑπηρεσίας σημαίνει αὐξῆσιν τῶν ἔξόδων τοῦ Κράτους. γ) Ἡ πρὸς παροχὴν βοηθημάτων ὑπὸ τοῦ Κράτους τάσις. Οὕτω τὸ Κράτος διανέμει κατὰ τὸν πόλεμον βοηθήματα εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν στρατευσίμων, δίδει τὸν σίτον εἰς τιμὴν μικροτέραν ἐφ' ὅσον στοιχίζει κλπ. Ἡ τάσις αὕτη δικαιολογούμενη κατὰ τὸν πόλεμον πρέπει νὰ ἐκλείψῃ εὐθὺς ὡς ἐκλείψῃ καὶ οὗτος. Ἀλλὰ τὸ κοινὸν συνειθίζει καὶ δυσμενῶς βλέπει τὴν ἄρσιν τῶν εὐεργειτημάτων τούτων, τοῦτο δὲ ἀναγκάζει τὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν διατήρησιν αὐτῶν.

‘Αφ’ ἔτέρους ὅμως τὰ ἔσοδα ἐλαττοῦνται. Διότι, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐλέχθη, τὴν εἰρήνην συνοδεύει ἐμπορικὴ κρίσις, ἥς ἀποτέλεσμα

είναι ή ἐλάττωσις τῶν φόρων, ίδια δὲ τῶν ἐμμέσων. Εἰδικῶτες δον δὲ ὡς πρὸς τοὺς ἀμέσους παρατηρεῖται ἀπροθυμία εἰς τοὺς πολίτας πρὸς καταβολὴν τούτων. Ὁρθή εἶναι η παρομοίωσις, ἣν ποιεῖται δὲ Τσάμπερλαιν, τῶν φορολογουμένων μετὰ τὴν εἰρήνην πρὸς τοὺς στρατιώτας, οἵτινες ἐνῷ πεδὸν τῆς ἀνακωχῆς μάλονται ὡς λέοντες μετὰ τὴν ἀνακωχὴν δυσφοροῦσι δι' ἔκαστην στιγμὴν παρατάσσεως τῆς ἐπιστρατεύσεως. Γούρων οὖτεως ἔχοντων, δὲ Ὅπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν πρέπει νόμον πατεῖν ὃν ἀναπτύξῃ εἰς μέγαν βαθμὸν θηριωδίαν, ὡς ἔλεγεν δὲ Θιέρος, δηλ. πρέπει πρῶτον μὲν νὰ περιορίσῃ τὰς δημοσίας δαπάνας, δεύτερον δὲ νὰ μὴ ἐλαττώσῃ τοὺς κατὰ τὸν πόλεμον τελουμένους φόρους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ούδεν էθνος, էκτὸς τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἡκολούθησε κατὰ γράμμα τὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης τῆς πολεμικῆς καὶ μεταπολεμικῆς Δημοσίας Οἰκονομίας. Ἐκ ταύτης τῆς δλιγωρίας τῶν ἔμπολέμων κρατῶν προηλθεν ἡ ἀδλία οἰκονομικὴ κατάστασις εἰς τὴν δποίαν περιέπεσεν ἡ Εὐρώπη.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία διεισιδόθη τελείως κατὰ τὸν Μεγάλον Πόλεμον τὰ δημόσια οἰκονομικά της. Ἀλλ᾽ ἡ μεταπολεμική της Δημοσία οἰκονομία δὲν ὑπῆρξεν ἀμεμπτος καθ' ὅλην τὴν γραμμήν ἐτήρησε μὲν τὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης διὰ τὰ δημόσια ἔσοδα αυτῆς, ἀλλὰ δὲν ἔπραξε τὸ αὐτὸν καὶ διὰ τὰς δημοσίας δαπάνας της.

Ὄντως, εἰς οὐδεμίαν ἐλάττωσιν τῶν φόρων προέβη, τοῦναντίον δέ, ηὕησε καὶ τινας ἐξ αὐτῶν. Δὲν περιέστειλεν ὅμως ἐκ παραλλήλου, ὃσον ὥφειλε τὰς δαπάνας. Δὲν ἀντέστη ἐν ταῖς δημοσίαις δαπάναις, ἐπαρχῶς, οὕτε πρὸς τὸ Κοινοβούλιον, οὔτεινος γνωσταὶ αἱ τάσεις πρὸς σπατάλην, οὔτε πρὸς τὴν γραφειοκρατίαν, καίτοι δὲν ἔπαυσε καταγγέλλουσα τοῦ μὲν πρώτου τὸ φιλοδάτανον πνεῦμα, τῆς δὲ δευτέρας τὰς ὑπερόγκους δαπάνας. Μόνον δέ, ἐφέτος κατώρθωσε νὰ προιθῇ εἰς τὰς ὄντως, ἀναλόγους πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῶν περιστάσεων οἰκονομίας. Τρανὸν δεῖγμα τοῦ νέου πνεύματος οἰκονομίας, τὸ δποίον ἐπεκράτησε τελευταίως εἰς τοὺς ίθύνοντας κύκλους τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

είναι ή έκθεσις της ειδικής ἐπὶ τῶν Οἰκονομιῶν 'Επιτροπῆς (Geddes report), ἐν τῇ διοίᾳ ὑποδεικνύεται πληθὺς νέων οἰκονομιῶν, ἀνερχομένων σχεδὸν εἰς 2 δισεκατομμύρια δραχμῶν χρυσῶν. Ἀλλὰ τὰ μέτρα ταῦτα ἔτρεπε νὰ εἰχον ἥδη ληφθῆ ἀπὸ τοῦ 1919. Μὴ ληφθέντων δὲ τούτων, ἔπειβλήθη ἡ πιστεύτως βαρεῖα φορούλογία (μόνον ὁ φόρος τοῦ εἰσυδήματος ἐκνιμαίνετο μεταξὺ 30 καὶ 55 % ἐν καιρῷ εἰρήνης) πιέζουσα τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ καθιστῶσα δυσχεοῦ τὴν ἀποταμίευσιν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'.

Δις ἐν τῷ παρελθόντι, τῷ 1916 καὶ βραδύτερον τῷ 1919, ἐπραγματεύθησεν ἐν ἀδριανοπόλει περὶ τῆς πολεμικῆς Δημοσίας Οἰκονομίας τῶν κυριωτέρων ἐμπολέμων κρατῶν. Οἱ ἐπιδημιοῦντες λεπτομερείας δύνανται ν' ἀνατρέξωσιν εἰς τὰς τότε παραδόσεις. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀσκοπον νὰ ἔχῃ τις γενικήν τινα ἰδέαν τοῦ θέματος, συνοψίζομεν ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς τὰ λεχθέντα. Τὰ κατωτέρῳ ἀναφερόμενα κυριώτερα ἐμπολέμου Κράτη, τίθενται κατὰ σειράν τελειωτέρας τηρήσεως τῶν διδαγμάτων τῆς πολεμικῆς καὶ μεταπολεμικῆς Δημοσίας Οἰκονομίας. Καὶ ὡς προείπομεν, τὴν πρώτην ἐν τῇ τάξει ταύτῃ θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία. Ὡς ἐπανειλημένως ἐλέχθη, ἡ Ἀγγλία εἶναι ἡ χώρα, ἡτις περισσότερον πάσης ἄλλης καὶ κατ' ἔξαιρεσιν τῶν λοιπῶν ἐμπολέμων κρατῶν, συνεμφρόνη πρὸς τὰ διδάγματα τῆς Ἐπιστήμης. Ὡς ἀπόδειξιν δὲ τούτου, φέρομεν τινὰς ἔξης ἀριθμούς :

*Ετη πολέμου (1914-1918).

Σύνολον δαπανῶν	9.592	ἔκατ. λιρ.
---------------------------	-------	------------

*Ἐκ τούτων σύνολον πολεμικῶν δαπανῶν	8.601	> >
--------------------------------------	-------	-----

*Ἐκ τῶν δαπανῶν τούτων, ἐκαλύφθησαν		
-------------------------------------	--	--

διὰ τῶν συνήθων φόρων	2.330	> >
---------------------------------	-------	-----

καὶ δι' ἐκτάκτων πολεμικῶν φόρων . . .	1.415	> >
--	-------	-----

Κατὰ ταῦτα, ἡ Ἀγγλία ἐκάλυψε τὰ 28.1 % τοῦ συνόλου τῶν δαπανῶν τῆς κατὰ τὰ ἔτη 1914-1918 (ἥτοι 9,592 ἔκατομ. λιρ.) διὰ φόρων καὶ εἰδικώτερον, ἐκάλυψε τὰ 25 % τῶν ἐκτάκτων πολεμικῶν τῆς δαπανῶν, διὰ πολεμικῶν ἐκτάκτων φόρων.

συνόλωφ δὲ αἱ ἑξ 9,592 ἔκατομ. λιρῶν δαπάναι τῆς Ἀγγλίας ἐκαλύφθησαν κατὰ μὲν τὰς 3,866 ἔκατομ. λιρῶν διὰ φόρων ἐν γένει, κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον (ἥτοι 5,727 ἔκατ. λιρῶν) διὰ δανείων¹.

Ιταλία. Τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῇ προυαναφερθείσῃ τάξει κατέχει ἡ Ἰταλία. Τὸ κυριώτερον δημοσιονομικόν της κατώρθωμα κατὰ τὰ πολεμικὰ ἔτη 1914—1918 ἥτοι ἡ πλήρης κάλυψις τῆς ὑπηρεσίας τῶν δανείων τῆς.

Τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν της ἀνῆλθε κατὰ τὴν τετραετὴν περίοδον τοῦ πλέμου εἰς 91 δισεκατομ. φράγκων χρυσῶν, ἑξ ὀν 65 ἐκάλυψε διὰ δανείων καὶ 26 διὰ φόρων. Πρὸ τοῦ Μεγάλου Πολέμου, διάσπορος δρός τῶν ἐνιαυσίων προσόδων της δὲν ὑπερέβαινε τὰ 2,687 ἔκατομ. φράγκων χρυσῶν. Τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1915 μέχρις Ἰουνίου 1918, ἥτοι κατὰ τὴν τριετὴν περίοδον πολεμικὴν περίοδον τῆς Ἰταλίας, εἰσπραχθέντα προήρχοντο κατὰ 13 1/2 δισεκατ. ἐκ τακτικῶν καὶ 12 1/2 δισεκατ. ἑξ ἐκτάκτων φόρων.

Γερμανία (Ράιχ). Κατὰ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ Μεγάλου Πολέμου, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 1914 μέχρι τοῦ 1916, ἡ Γερμανία δὲν ἔπειθαλλε βαρεῖς φόρους, καὶ τοῦτο διότι ἐλπίζουσα διὰ θὰ νικήσῃ ἔπειμενεν ἀσπαζομένη τὸ περίφημον δόγμα, καθ' ὃ αἱ πολεμικαὶ δαπάναι δέον νὰ καλύπτωνται διὰ τῶν πολεμικῶν ἀποξημιώσεων. Μετὰ δύως τὸ 1916, ἀφυπνισθεῖσα καὶ ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τὰ δνειρά, διὰ τῶν δποίων ἐβανκαλίζετο, ἔσπειυσε νὰ εἰσέλθῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ὅδὸν τῆς βαρείας φορολογίας. Τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν της ἀνέρχεται κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Σέλιγμαν εἰς 170 δισεκατομύρια μάρκων χρυσῶν. Ἐκ τούτων 153 δισεκατομ. προήρθον ἐκ διαφόρων δανείων καὶ 17 μόνον ἐκ φόρων. Ἐκ τούτων πάλιν, τῶν 17 δισεκατ., τὰ 14 1/2 δφείλονται εἰς προϋπάρχοντας, τὰ δὲ 2 1/2 εἰς νέους φόρους.

Γαλλία. Αἱ δαπάναι τῆς Γαλλίας ἀνῆλθον κατὰ τὸ τετραετὲς τοῦ πολέμου διάστημα εἰς 192 δισεκατομύρια φράγκων χρυσῶν.

1. Καθ' ἥν στιγμὴν ἐτοιχειωθετεῖσο τὸ παεύδην τομίδιον, ἥ γέλθη ἡδιοτηλεγραφικῶς ἐκ Λονδίνου διὰ ἐψηφίσθη ὁ ἄγγλικὸς προϋπολογισμὸς χρήσεως 1922—1923 μὲ 1και·ὸν περίσσευμα.

Ἐκ τούτων, 170 προηλθόν ἐκ δανείων καὶ 22 ἐκ φόρων. Διοθέντος δὲ ὅτι, οἱ φόροι τοῦ γαλλικοῦ Κράτους ἀνήγορον τὸ ἔνιαυσιώς, ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς 5 δισεκατ. φρ. χρ. κατὰ μέσον δριν., προκύπτει ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀνωτέρῳ ποσοῦ τῶν 22 δισεκατομ. τὸ δποῖνον ἀντιπροσωπεύει τὸ σύνολον τῆς συγκοινωδῆς τῶν φόρων δλοικήρου πολεμικῆς τετραετίας, ὅτι τὰ κατὰ ταύτην ἐκ φόρων ἔσοδα τοῦ Κράτους δὲν ὑπῆρχαν ἀνώτερα ἀπὸ τὰ ἐν εἰρήνῃ πρὸ τοῦ Αὐγούστου 1914 εἰσπραχθέντα.

Ἐλαφρυντικὸν ὑπὲρ τῆς γαλλικῆς Δημοσίας Οίκονομίας διὰ τὴν τοιαύτην ἴσχυνότητα τῶν κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον φορολογικῶν ἐσόδων, τυγχάνει ἡ παρατήρησις, ὅτι σπουδαιότατον καὶ πλουσιώτατον τιμῆμα τῆς γαλλικῆς ἐπικρατείας εὑρίσκετο ὑπὸ γερμανικὴν κατοχὴν κατὰ τὰ 4 πολεμικὰ ἔτη.

Ἄξιοπαρατήρησον, ἐν τέλει, εἴναι ὅτι εἰς ὅλα τὰ ἐμπόλεμα κράτη ἡ αὔξησις τοῦ χαρτονομίσματος ἐβύδιζε κατ' ἀντίστροφον λόγον πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς φορολογίας.

ΤΕΛΟΣ

BIBLIO
ANONIMI
OIKONOMIKO

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A'. 'Η Οίκονομική κατάστασις τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώ- πης μετὰ τὸν πόλεμον	Σελ. 7
B'. Διδάγματα τῆς Ἐπιστήμης ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κάλυψιν δαπανῶν. (πολεμικὴ καὶ μεταπολεμικὴ Δη- μοσία Οἰκονομιά)	» 22
Γ'. Μεταπολεμικὴ Δημοσία Οἰκονομία	» 31
Δ'. Συμπέρασμα	» 34
E'. Παράρτημα A'.	» 36

ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΑΞΙΔΙΩΝ

Το παρόν έργο είναι η απόδειξη της σημασίας της παραγωγής στην Ελλάδα και την ανάπτυξη της στην παγκόσμια αγορά. Η παραγωγή στην Ελλάδα έχει μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη της χώρας και την αύξηση της βιωσιμότητας της. Η παραγωγή στην Ελλάδα έχει μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη της χώρας και την αύξηση της βιωσιμότητας της.

BIBLIOTHECA
ANOTATIΩΝ
ΟΙΚΟΝΑΕΜΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

